BIJ ONS

thuis in een gezin

september 2022

NVP

plaats voor pleeggezinnen

Redactioneel:

Samenwerken

Door Gerdien Rietveld

Goed samenwerken is belangrijk om samen met anderen een bepaald doel te halen. Dat is herkenbaar voor alle pleeg- en gezinshuisouders, want je werkt samen met anderen om het beste voor een kind te bereiken. Maar de praktijk leert dat samenwerken niet eenvoudig is. Deze editie van BIJ ONS staat in het teken van samenwerken. Wat zijn de sleutels voor een succesvolle samenwerking, welke dilemma's kom je tegen als pleegouder, wat zijn de do's en don'ts en wat kun je leren van anderen om goed samen te werken?

In dit nummer lees je bijvoorbeeld over de samenwerking tussen pleegouders die 'adoptief ingesteld' worden genoemd en de biologische ouders van pleegkinderen. Mariska Kramer reageert vanuit de advocatuur en Femmie Juffer reageert als gehechtheidsdeskundige. Om samenwerkingen in de jeugdhulpverlening te verbeteren, organiseerde de NVP in het project *Samenwerken binnen pleegzorg* dialogen tussen de verschillende partijen die bij een pleegzorgplaatsing betrokken zijn. We polsten pleegouder Jolanda die meedeed aan één van de dialogen: "Praten met elkaar in plaats van over elkaar, dat is echt de sleutel."

Martine Noordegraaf deed een duit in het zakje door vanuit het lectoraat Jeugd en Gezin van de Christelijke Hogeschool Ede te vertellen over hun onderzoek naar samenwerkingsrelaties tussen opvoeders en ouders. Ze ontwikkelden de methodiek 'de relationele route tot gedeeld opvoederschap'. Redactie lid Peter nam een artikel voor zijn rekening om zijn ervaringen met samenwerken als pleegouder op afstand te delen. En promovenda Ellen Schep vertelt over haar onderzoek naar hoe gezinshuisouders praten met de jongeren in hun gezinshuis.

Verder gingen we in gesprek met onderzoekers Anne-Laura van Harmelen en Maximilian Scheuplein van de Universiteit Leiden over het onderwerp veerkracht van pleegkinderen. Voor een ander artikel kwamen we erachter dat het voor jongeren met een andere etnische identiteit dan hun pleeggezin moeilijk kan zijn om hun volledige verhaal te delen met hun pleegouders. Waarom dit wel belangrijk is, vertelt promovenda Clementine Degener. En redactielid Chretienne heeft als pleegmoeder en jurist bij Stichting Migratierecht Nederland een artikel geschreven over de (on)mogelijkheden om het verblijf van ongedocumenteerde pleegkinderen in Nederland rechtmatig te maken.

Kortom, het is weer een waardevol nummer geworden! Als redactie van BIJ ONS weten we weer al te goed wat samenwerken is want we bruisen van de ideeën en genieten volop van het uitwerken. In de samenwerking is wel wat gewijzigd nu Lindy Popma het stokje van het hoofdredacteurschap aan mij heeft doorgegeven. We hebben tijdens de laatste redactievergadering afscheid van haar genomen. We zijn Lindy ontzettend dankbaar voor alles wat ze de afgelopen elf jaar voor het magazine heeft betekend!

Oproep: deel jouw pleegzorg-link met het getal 50!

Lijkt het je leuk om een keertje met de redactie van BIJ ONS samen te werken? Volgend jaar bestaat BIJ ONS 50 jaar en voor de jubileumeditie van BIJ ONS zijn we op zoek naar mensen die geïnterviewd willen worden. Wie heeft een connectie met het getal 50 én met pleeg- en/of gezinshuiszorg en wil hierover vertellen?

We denken aan mensen die al 50 jaar actief zijn in pleegzorg, een 50-jarige pleegouder, een 50-jarig oud-pleegkind of is er iemand die BIJ ONS, voorheen Mobiel, al 50 jaar kent? Laat het ons weten, we zijn benieuwd naar je verhaal! Je kunt ons bereiken door een mailtje te sturen naar bijons@denvp.nl.

Enthousiaste redactieleden
Zoals altijd wordt BIJ ONS gemaakt door een groep enthousiaste mensen die zelf betrokken zijn bij pleegzorg of gezinshuizen. Ze zorgen voor een pleegkind, zijn opgegroeid in een pleeggezin of gezinshuis, zijn gezinshuisouder, werken in pleegzorg of doen er onderzoek naar. Wil jij als vrijwilliger meewerken aan het tijdschrift, bijvoorbeeld als redactielid of fotograaf? Of wil je een bijdrage leveren met het schrijven van blogs of het delen van pleegzorgtips? Klik op de button hieronder en laat het ons weten! Je kunt ons ook mailen via bijons@denvp.nl.

Contact

Abonneren
Wil je altijd als eerste op de hoogte zijn als er een nieuw magazine verschijnt? Je kunt je gratis abonneren op het magazine!

Gratis abonnement

Inhoudsopgave

Volgende pagina

INHOUD

Samenwerken binnen pleegzorg

Lees verder

“Een kijkje in de keuken zorgt voor begrip voor andermans rol”

Dialogen over samenwerken binnen pleegzorg

Goed samenwerken is belangrijk om een pleegzorgplaatsing te laten slagen, want pleegzorg doe je niet alleen. Als pleegouder werk je samen met je pleegzorgbegeleider, een jeugdbeschermer en de ouders van je pleegkind om samen het beste voor je pleegkind te bereiken. Maar dat gaat niet altijd vanzelf. Om de samenwerkingen te verbeteren, organiseerden we in het project ‘Samenwerken binnen pleegzorg’ dialogen tussen de verschillende partijen die bij een pleegzorgplaatsing betrokken zijn. Door met elkaar in gesprek te gaan, ontstaat meer begrip voor elkaar en verbetert de samenwerking. Jolanda is pleegouder en deed mee aan de dialoog: “Praten met elkaar in plaats van over elkaar, dat is echt de sleutel.”

In 43 dialogen onderzochten pleegouders, ouders, pleegzorgbegeleiders en jeugdbeschermers samen wat nodig is om goed samen te werken, welke taken en verantwoordelijkheden iemand heeft en waarom iemand bepaalde keuzes maakt. Jolanda vertelt: “Professionals waren heel nieuwsgierig naar de verhalen van pleegouders. Ik heb ook nieuwe dingen gehoord van professionals. Het gaf het inzicht: ‘O, werkt dit zo bij jullie op kantoor?’ Een kijkje in de keuken zorgt voor begrip voor andermans rol.”

“Één van de dingen die ik leerde, was wat er allemaal op het bordje ligt van een jeugdbeschermer. Als ik het verhaal hoor over een crisisuithuisplaatsing en wat daar allemaal bij komt kijken, dan snap ik dat ik soms twee dagen moet wachten op een antwoord. Soms ben je heel druk met je eigen nood en met een minicrisis; je vindt jezelf het allerbelangrijkst. Dan is het moeilijk om te accepteren dat je moet wachten. Nu heb ik een beeld bij de drukte waar een gezinsvoogd het over heeft, dat maakt het wachten makkelijker.”

In de dialogen werd de methodiek van Het Appelboompje van ‘Zo zorg ik’ gebruikt. Vijf bladeren van Het Appelboompje staan voor de randvoorwaarden voor een goede dialoog: gelijkwaardigheid, oprechte nieuwsgierigheid, praten met elkaar in plaats van over elkaar, het faciliteren van luisteren en het stimuleren van eigen regie. Jolanda: “In de dialoog was het in het begin wennen aan de methodiek, je reageert niet op elkaar, maar bent om de beurt aan het woord – en dat voelde best oncomfortabel. Je wacht tot jij aan de beurt bent, dat dwingt je om naar elkaar te luisteren. Ondertussen gebeurt er een hoop met het verhaal dat jij in je hoofd hebt, want je denkt daarover na en je hoeft niet over een reactie op het verhaal van iemand anders na te denken. Je kunt het verhaal van de ander ontvangen en jouw eigen verhaal mag je uitdelen.”

Gelijkwaardigheid door je verhaal te delen

Omdat je om de beurt aan het woord bent en niet direct reageert op elkaar, ontstaat in de dialoog ruimte om te bepalen wat jij wilt vertellen. Ruimte die er volgens Jolanda op andere momenten niet altijd is: “Ik zou veel vaker m’n verhaal kwijt willen en gehoord willen worden. Je krijgt als pleegouder niet altijd de erkenning en het begrip dat je zou willen. De samenwerking met professionals is aan tijd gebonden en daarom bespreek ik vaak alleen highlights. Er is altijd een onderwerp of een agenda en het gaat altijd over actiepunten en regeldingen. Er is weinig tijd om een verhaal te delen, te vertellen wat iets met me doet en wat het voor mijn gezin betekent. Mijn pleegzorgbegeleider zegt altijd: ‘Je mag bellen als er wat is’, maar wanneer is er wat? Ik weet dat iedereen het druk heeft. Even bellen voelt nutteloos en daarom pak ik die ruimte niet. De vraag ‘wat houdt je bezig?’ moet vaker op de agenda.”

“Het delen van jouw verhaal en ervaringen geeft meer kleur aan een pleegzorgplaatsing. Als je het plaatje inkleurt met de mooie én minder mooie dingen – en ja, dat maakt je kwetsbaar en het is soms eng – geef je de samenwerking meer diepgang. Daar zit tegelijkertijd iets scheefs in, want een professional zal niet zeggen: ik had ruzie met m’n man en mijn kinderen zijn dwars. Dat doe je als pleegouder wel, je deelt hoe je opvoedt en je emoties reguleert, daarmee geef je een persoonlijk inkijkje in je gezin. Je deelt heel veel en dat is niet wederkerig. Die scheve verhouding vraagt fijngevoeligheid van professionals. Het helpt als ze laten zien en horen dat ze begrip hebben voor de situatie. Laatst belde bijvoorbeeld de orthopedagoog een dag na een online meeting om terug te komen op het gesprek door te vragen: ‘Ik zag dat het je heel veel deed, hoe is het nu?’ Dat kan heel veel goed doen.”

Podcast Pleegzorgdialogen

In vijf podcasts delen een pleegouder, ouder, jeugdbeschermer en pleegzorgbegeleider in een audiobericht hun ervaring met samenwerken. Daarover gaan ze in gesprek met de andere deelnemers. Wat leren ze van elkaar en hoe draagt dit bij aan betere samenwerkingen rondom een pleegkind?

In de vijfde aflevering blikken we terug op het project ‘Samenwerken binnen pleegzorg’: wat is ons bijgebleven, wat nemen we mee uit dialogen en hoe kunnen we samenwerkingen verbeteren?

Beluister de podcasts in je favoriete podcastapp of op www.denvp.nl/podcast.

Naast gelegenheid om in de dialoog je verhaal te vertellen, kwamen ook praktische tips voorbij. Jolanda: “Het gebeurt regelmatig dat de voogd het één wil en de pleegzorgbegeleider het ander. In de dialoog zei iemand: ‘Maak een appgroepje waar ze beiden inzitten.’ Dat heb ik gedaan. Zo zien ze ook elkaars reacties en zit ik er niet tussenin. Als ik behoefte heb om een verhaal te delen, dan doe ik dat in die appgroep. Ik deel wat meer alledaagse dingen. Zo hoef je niet te wachten op een nieuwe afspraak of vergadermoment, maar kun je direct dingen delen als je bijvoorbeeld een zware nacht achter de rug hebt. Daar hoeven de voogd en pleegzorgbegeleider niet altijd op te reageren, maar zo zijn ze wel op de hoogte van het wel en wee. Als ze weten hoe de vlag erbij hangt, kunnen ze er ook op terugkomen.”

Ouders

Voor veel deelnemers aan de dialogen zorgden de verhalen van ouders voor nieuwe inzichten. Jolanda: “Professionals gaven aan dat ze niet beseft hadden hoe het voor ouders is als een kind uit huis geplaatst wordt. Verhalen over boosheid en verdriet, maar ook over het verlies dat je ervaart door kleine dingen als een broodtrommel die je uit de vaatwasser haalt als je kind net uit huis geplaatst is, raakten mij ook. Die verhalen vertellen, van hart tot hart en van mens tot mens, dat doet iets. Het zorgt voor begrip voor de houding en acties van de ander. Ik ben ook moeder, ik kan me voorstellen hoe het is als je kinderen niet thuis wonen. Ik word gek van de gedachte alleen al. Ik zou ook vechten als een leeuw voor mijn kinderen. Door meevoelen en mens-zijn zorg je voor een andere samenwerking.”

Beter samenwerken doe je door met elkaar in gesprek te gaan, naar elkaar te luisteren en te kijken naar de mogelijkheden. Die mogelijkheden zitten soms in iets kleins, vertelt Jolanda: “Het helpt als je praat over wat een ouder wil of wat een kind nodig heeft van zijn of haar ouders en daarbij verder kijkt dan de omgangsregeling. Een voorbeeld: de vader van mijn pleegdochter Marije wil soms graag videobellen. Dat heb ik heel lang geweigerd want het is geen onderdeel van de omgangsregeling. Totdat Marije het ook wilde. Het levert hun heel veel op om elkaar even te zien en te grappen en grollen, wie ben ik om te beslissen dat het niet kan? Het is niet de afspraak, maar het is ook niet verboden. Je kunt bij een vraag verzuchten: daar heb je vader weer. Je kunt ook denken: weet je wat, over een half uur komt het uit, dat doen we even. Dan zie ik twee blije mensen. Beperkingen hebben we ook maar bedacht met z’n allen. Kijk naar wat wel kan, dat levert veel op!”

Trek je stoute schoenen aan

De dialogen gaven Jolanda ook inzichten die in andere situaties van pas komen: “De dialoog zette me aan het denken: je verhaal vertellen brengt balans in wat je geeft en wat je krijgt als pleegouder, want hierdoor word je gezien en gehoord. Ik heb mijn verhaal ook gedeeld met de wethouder. Trek je stoute schoenen aan, stap naar de wethouder Jeugd en deel je verhaal. Zo kun je ook aan de bel trekken om te laten weten dat iets niet functioneert. Als ik gehoord wil worden, moet ik ook mijn verhaal delen.”

Door Tijs Hardenbol, communicatiemedewerker bij de NVP

Project ‘Samenwerken binnen pleegzorg’

In het project ‘Samenwerken binnen pleegzorg’ onderzochten pleegouders, ouders, pleegzorgbegeleiders en jeugdbeschermers hoe samenwerkingen rondom een pleegkind kunnen verbeteren. De inzichten en opbrengsten die dat opleverde, delen we in de podcasts, adviezen en verhalen.

Adviezen voor betere samenwerkingen

In de dialogen kwamen vijf thema’s telkens terug: onduidelijkheid over de rol- en taakverdeling van pleegzorgbegeleiders en jeugdbeschermers, verwachtingsmanagement, transparantie, de positie van pleegouders en de positie van ouders in de samenwerking. Op basis van de input van de verschillende deelnemers geven we adviezen over deze vijf thema’s om beter samen te werken.

➡ **Lees hier de analyse en adviezen**

Samen op reis binnen pleegzorg

Het reisverhaal ‘Samen op reis binnen pleegzorg’ vertelt over de reis die een pleegkind maakt vanaf een uithuisplaatsing tot de terugplaatsing of zelfstandigheid, samen met alle personen die daarbij betrokken zijn. Hoe ervaart iedereen zijn rol binnen die reis en hoe leg je de reis samen goed af? Het reisverhaal geeft inzicht en verdieping in de verschillende posities en bevat tips om samen op de eindbestemming te komen.

➡ **Lees hier het reisverhaal**

Factoren samenwerking

Stefanie Abrahamse van het Nederlands Jeugdinstituut deed mee aan een aantal dialogen. Ze schrijft in een blog dat in positieve en negatieve ervaringen die deelnemers in de dialogen deelden, een aantal thema’s telkens terugkomt: gelijkwaardigheid, communicatie, vertrouwen en een goede start. Ze legt uit hoe deze factoren kunnen helpen om beter samen te werken en hoe deze zelfde factoren een goede samenwerking kunnen belemmeren.

➡ **Lees hier de blog**

Podcast Pleegzorgdialogen

In vijf podcasts delen een pleegouder, ouder, jeugdbeschermer en pleegzorgbegeleider hun ervaring met samenwerken en gaan hierover in gesprek met de andere deelnemers. Wat leren ze van elkaar en hoe draagt dit bij aan betere samenwerkingen rondom een pleegkind? In de laatste aflevering blikken we terug op het project ‘Samenwerken binnen pleegzorg’: wat is ons bijgebleven en wat nemen we mee uit dialogen?

➡ **Luister de afleveringen hier of in je favoriete podcast-app**

Relationele route tot gedeeld ouderschap

Volgende pagina

Betere samenwerking tussen ouders en opvoeders door ‘relationele route’

Een goede relatie en goede samenwerking tussen ouders en pleeg- en gezinshuisouders is goed voor de ontwikkeling van een pleegkind. Want ook na een uithuisplaatsing spelen ouders een onmisbare rol in het leven van hun kind. Maar samenwerken is soms ingewikkeld en de rol die ouders hebben in het leven van hun kind wordt vaak niet erkend. Sinds 2014 doet het lectoraat Jeugd en Gezin van de Christelijke Hogeschool Ede onderzoek naar samenwerkingsrelaties tussen opvoeders en ouders. Ze ontwikkelden de methodiek ‘de relationele route tot gedeeld opvoederschap’. Daarmee wordt actief gewerkt aan het behouden van de plek van ouders in het leven en de opvoeding van een kind en aan de samenwerking tussen ouders en opvoeders. Tussen januari 2021 en juni 2022 werd de relationele route in de praktijk getest binnen pleegzorg bij Jeugdformaat en bij gezinshuizen van het Leger des Heils.

‘De relationele route tot gedeeld opvoederschap’ bestaat uit drie modules voor het begeleiden van ouders en opvoeders en het monitoren en begeleiden van de samenwerking. De methodiek gaat uit van gedeeld opvoederschap, waarbij de ouder ook een plek heeft in de opvoeding van een kind vanaf het moment van uithuisplaatsing tot de afronding van de plaatsing.

Gedeeld opvoederschap in de praktijk

Ook als een organisatie een duidelijke visie heeft op gedeeld opvoederschap, krijgen ouders niet automatisch een structurele plek in de begeleiding, bleek in de pilot. Het bespreken van samenwerkingsrelaties tussen ouders en pleeg- of gezinshuisouders gebeurt slechts incidenteel, bijvoorbeeld als er problemen zijn: vaak wordt er door tijdsgebrek reactief gewerkt in plaats van proactief. Ook is de begeleiding die pleegouders of gezinshuisouders krijgen vaak kindgericht. De samenwerking met ouders en de begeleidingsbehoefte die pleeg- of gezinshuisouders daarbij hebben, staat niet altijd op de agenda. Aanknopingspunten genoeg om mee aan de slag te gaan.

Aanzienlijke taak voor pleegzorgbegeleider

In de pilot bij Jeugdformaat en het Leger des Heils bleek dat de problematiek van ouders van wie een kind in een gezinshuis of pleeggezin woont vergelijkbaar is. Dit is opvallend want de problematiek van kinderen in gezinshuizen is juist vaak complexer dan de problematiek van kinderen in pleeggezinnen. Gezinshuisouders zijn ook professionele opvoeders en pleegouders vrijwilligers. Bij een pleegzorgplaatsing staat een gedragswetenschapper bovendien meer op afstand dan bij een plaatsing in een gezinshuis. Voor een pleegzorgbegeleider ligt er dus een aanzienlijke taak, zowel om pleegouders te begeleiden bij de omgang met ouders als bij het begeleiden van ouders zelf én het begeleiden van de samenwerkingsrelatie. Dat moet in relatief weinig tijd en meestal met beperkte kennis van systeemgericht werken. Daarom was de inzet van de pilot om pleegzorgbegeleiders te helpen, om samenwerkingsrelaties beter te begeleiden en om de houding van pleegzorgbegeleiders ten aanzien van gedeeld opvoederschap te veranderen.

Ervaringen

De gewijzigde houding van pleegzorgbegeleiders zorgde ervoor dat werken met de relationele route niet zozeer werd ervaren als een methodiek, maar meer als een ‘verandering van denkwijze’. Werken met de relationele route heeft invloed op de keuzes die pleegzorgbegeleiders maken of de adviezen die ze geven: “Daar waar ik eerst zou adviseren om ouders niet in te lichten over een bepaalde situatie of mee te laten nemen in een besluit, stel ik mezelf nu altijd de vraag: Waarom niet?”, gaf een pleegzorgbegeleider aan. Alle pleegzorgbegeleiders gaven aan dat de methodiek helpt om de samenwerking te versterken. Bewust met elkaar kijken waar kansen liggen geeft mogelijkheden om de samenwerking te versterken.

Plaatsingen in netwerkpleeggezin hebben een eigen dynamiek

Plaatsing in een pleeggezin uit het eigen netwerk brengt een eigen dynamiek met zich mee, die vraagt om specifieke kennis en begeleiding, bijvoorbeeld van familiedynamiek. Ook bleek in de pilot kennis van de levensbeschouwelijke en culturele kenmerken van de familie relevant.

Een plaatsing eindigde in een breakdown na een incident tussen moeder en pleegmoeder rondom bijgeloof. De pleegzorgbegeleider vroeg in haar team of iemand haar kon uitleggen waarom de pleegmoeder hier zo van overstuur was en de plaatsing wilde beëindigen. In haar team bleek kennis van de cultuur aanwezig, waardoor de pleegzorgbegeleider de pleegmoeder beter kon steunen en nazorg kon bieden. Ook kon zij aandachtspunten voor een nieuwe samenwerkingsrelatie meegeven.

In deze pilot is nog niet duidelijk geworden of het begeleiden van netwerkplaatsingen ook voldoende ondersteund kan worden met de relationele route, of dat de modules hierop aangepast zouden moeten worden.

Wat aandacht krijgt groeit

Kijken waar kansen liggen, werpt in alle casussen nieuw licht op de samenwerking. Door de samenwerkingsrelatie te bespreken, ontstaat bewustwording over de rol van ouders bij een plaatsing. Het maakt wensen in de samenwerking bespreekbaar en schept ruimte voor begeleidingsvragen. Het maakt ook patronen in de verhoudingen zichtbaar die wel of juist niet functioneel zijn en het maakt de verlieservaring van ouders over de uithuisplaatsing zichtbaar. Een belangrijk inzicht is dat samenwerking op relatie gebaseerd moet zijn. Dat betekent dat alle betrokkenen elkaars rol onmisbaar moeten vinden voor de zorg en begeleiding van het kind. Die wederzijdse erkenning van elkaars positie maakt de samenwerking gelijkwaardig. Binnen de gezinshuizen ontstond het inzicht dat de stap om deze samenwerking vanaf het begin op te bouwen soms wordt overgeslagen. Het loont ook om met terugwerkende kracht de samenwerking op de agenda te zetten.

Kleine gebaren, groots effect

In de pilot bleek ook dat wensen voor de samenwerking niet altijd ingewikkeld zijn. Zo was rechtstreekse communicatie en direct contact met de opvoeders een veelgehoorde wens van ouders. Ook ontspannen ontmoetingen, bijvoorbeeld tijdens een lunch, helpt de samenwerkingsrelatie. Ouders geven aan dat iemand die naar hun verhaal luistert al veel erkenning geeft.

Focus op samenwerking, ook als er spanning is

Ook in beladen situaties lag de focus op samenwerking. In een casus moest een besluit genomen worden over het knippen van het haar van het pleegkind, maar was de relatie tussen pleegouders en de vader zeer gespannen. De pleegzorgbegeleider zorgde ervoor dat de mening van de vader gehoord werd. Zo ontstond een situatie waarin alle volwassenen samen een besluit namen. Dit heeft tijd en energie gekost, maar is voor iedereen een sleutelmoment geworden in de samenwerking.

Aandacht kost tijd – die er niet altijd is

Werken met de relationele route geeft allerlei kansen om de samenwerking te versterken. Tegelijkertijd bleek in de pilot dat er te weinig tijd is voor echte aandacht voor alle verschillende partijen die betrokken zijn bij de samenwerking. Toch geven de deelnemers ook aan dat een andere blik al helpt. Binnen de beschikbare tijd andere keuzes maken - die ruimte geven aan alle partijen om zich gehoord en gezien te voelen - helpt om beter samen te werken.

Meer informatie over de relationele route is te vinden op www.gedeeldopvoederschap.nl.

Door: Martine Noordegraaf, lector Jeugd en Gezin aan de Christelijke Hogeschool Ede, en Ellen Schep, docent-onderzoeker aan de Christelijke Hogeschool Ede.

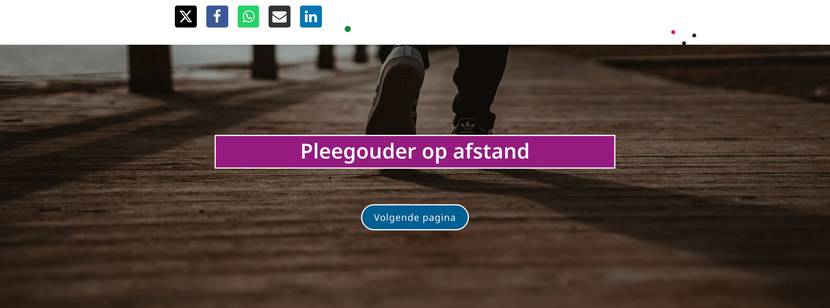

Pleegouder op afstand

Volgende pagina

Pleegouder op afstand

Kees kwam vanuit een crisispleeggezin bij ons. Hij was drie jaar en vier maanden oud en had al een heel leven achter de rug, getekend door seksueel misbruik, pedagogische en affectieve verwaarlozing en mishandeling. In het rapport van de Raad voor de Kinderbescherming schreef de rapporteur: ‘Zelden tot nooit een dermate verwaarloosd en getraumatiseerd kind gezien.’ Het crisispleeggezin waar hij verbleef had de handdoek in de ring gegooid. Kees was niet meer te sturen. Hij was de hele dag actief, luisterde niet en deed zijn eigen zin. Hoe spijtig ook, pleegouders kozen voor zichzelf en terecht. Of wij het zagen zitten? Anders zou hij naar een 24-uurs instelling moeten.

Vanuit het pleeggezin waar hij zat, ging Kees overdag naar een behandelinstelling. Mijn vriendin werkte ook in dat gebouw en ze kende Kees: ‘Een heel leuk, maar ernstig beschadigd kind.’

De volgende dag zou ik haar van het werk halen en kon ik meteen eens kijken op de groep. Ik moest wachten voor een grote deur met onderin een patrijspoort. Achter het glas zat een jongetje op zijn knieën. Hij keek mij strak aan. Ik begroette hem met een “Hallo” en stak mijn hand op. Als antwoord siste hij en klauwde daarbij met zijn handen. “Dat is Kees, lief hè?!”, zei mijn vriendin. Op mij maakte Kees de indruk van een kat in het nauw. Het besluit was gauw genomen. Kees kwam bij ons, in eerste instantie als crisis.

Het verblijf van Kees bij ons

Twee dagen later kwam Kees bij ons wonen. Hij ging op de grond liggen, pakte een autootje uit de speelkist en bleef van daaruit ons in de gaten houden. Voortdurend was hij op zijn hoede. We maakten afspraken waarbij we rekening hielden met zijn verleden. Zo deed ik hem aanvankelijk niet onder de douche en stopte hem ’s avonds niet in bed. We bleven op afstand, zodat hij het tempo kon bepalen tot het maken van contact. Het sissen maakte langzaam steeds meer plaats voor gillen en schreeuwen. Daarna werd het contact normaler, alsof hij tot rust kwam. Hij kwam gaandeweg steeds vaker naar ons toe en liet zich troosten.

Kees ging naar het speciaal onderwijs, waar het zo goed met hem ging dat iedereen het aandurfde om hem in groep 2 van het regulier onderwijs in te laten instromen. Helaas ging dit mis. We moesten vaak naar school om tekst en uitleg te geven wat voor kind hij was, hoe ze het beste met hem om konden gaan en wat hij nodig had. De onderwijzeres deed haar best, maar de andere kinderen waren onbedoeld te bedreigend voor Kees. Vanuit zijn angst reageerde hij boos wanneer andere kinderen toenadering zochten.

Ondertussen werd de band tussen Kees en ons binnen de muren van ons huis steeds gewoner. We konden gesprekken met hem voeren, met z’n allen televisie kijken, tekenen, wandelen of de stad in. De band tussen ons en hem werd hechter. Hij ging ons uit eigen beweging papa en mama noemen.

Wel bleef het met andere mensen ingewikkeld. Wanneer wij bezoek hadden, ging er veel aandacht naar hem uit of reageerde hij op zo’n manier dat hij aandacht kreeg. Het gevolg was dat wij minder bezoek kregen en ook niet zo snel met Kees op bezoek gingen.

Kees ontwikkelde zich langzaamaan steeds beter. Met behulp van therapie en een omgeving die wist wat hij nodig had, werden er de nodige positieve stappen gemaakt. Kees ging op dansen en voetbal, hoewel het contact met andere kinderen niet gemakkelijk verliep. Er bleven incidenten ontstaan. Regelmatig moesten we op gesprek komen omdat er ouders over Kees geklaagd hadden dat hun kind bang voor hem was. Daarom is hij twee keer van BSO veranderd en weer terug naar het speciaal onderwijs gegaan. “Niemand wil mij!”, riep hij diverse malen. Negen jaar en dan al de conclusie trekken dat niemand je wil. Hij wist dat wij van hem hielden en hij van ons. Dat kon hij zeggen, maar helemaal erop vertrouwen deed hij niet. Kees was en bleef altijd alert op zijn omgeving. Hij was altijd bang, vertelde hij.

Hoe ouder hij werd, hoe meer hij zich ging wapenen tegen de wereld. Ook thuis leidde dit tot conflicten. Het samenleven met Kees werd steeds ingewikkelder. Dit was waarschijnlijk ook voor hem zo.

Toen hij in de pubertijd kwam, werd zijn gedrag onhandelbaar. Kees zocht steeds vaker de strijd op en liet zich op een gegeven ogenblik ook niet meer sturen. Om escalatie te voorkomen hebben we op een gegeven ogenblik een streep gezet. Het samenleven was voor geen van ons drieën nog te doen. De voogd ging op zoek naar een andere plek. Dertien jaar en uiteindelijk toch in een 24-uurs setting terecht gekomen. Alles wat wij niet wilden.

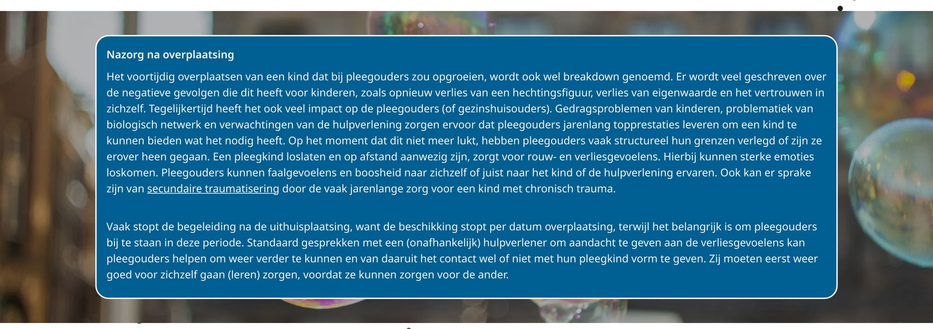

Nazorg na overplaatsing

Het voortijdig overplaatsen van een kind dat bij pleegouders zou opgroeien, wordt ook wel breakdown genoemd. Er wordt veel geschreven over de negatieve gevolgen die dit heeft voor kinderen, zoals opnieuw verlies van een hechtingsfiguur, verlies van eigenwaarde en het vertrouwen in zichzelf. Tegelijkertijd heeft het ook veel impact op de pleegouders (of gezinshuisouders). Gedragsproblemen van kinderen, problematiek van biologisch netwerk en verwachtingen van de hulpverlening zorgen ervoor dat pleegouders jarenlang topprestaties leveren om een kind te kunnen bieden wat het nodig heeft. Op het moment dat dit niet meer lukt, hebben pleegouders vaak structureel hun grenzen verlegd of zijn ze erover heen gegaan. Een pleegkind loslaten en op afstand aanwezig zijn, zorgt voor rouw- en verliesgevoelens. Hierbij kunnen sterke emoties loskomen. Pleegouders kunnen faalgevoelens en boosheid naar zichzelf of juist naar het kind of de hulpverlening ervaren. Ook kan er sprake zijn van secundaire traumatisering door de vaak jarenlange zorg voor een kind met chronisch trauma.

Vaak stopt de begeleiding na de uithuisplaatsing, want de beschikking stopt per datum overplaatsing, terwijl het belangrijk is om pleegouders bij te staan in deze periode. Standaard gesprekken met een (onafhankelijk) hulpverlener om aandacht te geven aan de verliesgevoelens kan pleegouders helpen om weer verder te kunnen en van daaruit het contact wel of niet met hun pleegkind vorm te geven. Zij moeten eerst weer goed voor zichzelf gaan (leren) zorgen, voordat ze kunnen zorgen voor de ander.

Na het vertrek van Kees

Kees is nu een half jaar uit huis en woont in een behandelsetting. De pijn van het verlies is er nog steeds, hoewel de scherpe kantjes er wat vanaf zijn. Van pleegouders zijn we pleegouders-op-afstand geworden. Dagelijks zijn er nog vragen over wat we anders hadden kunnen of moeten doen. Wel is het doel dat hij weer bij ons thuis komt wonen.

We krijgen informatie, zijn bij besprekingen, proberen contact met hem te onderhouden. Dat gaat lastig. Kees is boos en wil geen contact meer met ons. Hij voelt zich verraden. We lopen steeds tegen een muur van weerstand op.

Wat blijft, is dat we in zijn leven willen blijven. We sturen zo nu en dan een appje waarop soms een reactie volgt. We willen Kees laten weten dat we er zijn, maar dat is lastig en wordt steeds lastiger. Toch blijven we proberen, ook al zijn de verwijten soms grof en kwetsend. Hoe kunnen we Kees recht doen zonder onszelf onrecht aan te doen?

De afstand

Komende donderdag is er een doelengesprek. Wij sluiten aan bij besprekingen en horen wat het plan met Kees is en de rol die wij hierin hebben. Ondertussen zijn we de afstand aan het overbruggen, maar vragen houden ons bezig. Hoe kan het dat we tien jaar de zorg voor een kind hebben en hij als het ware de deur dicht doet alsof het allemaal niets voorstelde? Het geeft ons het gevoel inwisselbaar te zijn. En het geeft ook zorgen voor de toekomst. Hoe gaat Kees nu, maar ook later, met relaties om?

Vanuit onze omgeving krijgen we te horen dat we de juiste keuze hebben gemaakt. Dat het goed is, dat we ‘voor onszelf’ gekozen hebben. Alleen voor ons voelt het niet goed. Het is alsof we Kees opgeven, hem het gevoel geven dat hij er uiteindelijk niet toe doet. Het tegendeel is waar. Gelukkig hebben we twee voogden en hulpverleners die denken zoals wij denken: we geven niet op. We blijven pogingen doen om het contact weer te herstellen. Het gaat moeizaam, maar er is nog steeds een lijntje met Kees, hoe dun ook. Hoe dit er uiteindelijk uit gaat zien is de grote vraag. Wel prijzen wij ons gelukkig met mensen om ons heen die ook in Kees geloven en er alles aan doen om het tij te keren. Het blijft schuren, maar we blijven hopen dat het ooit weer gaat glanzen.

Door Peter Sonder, redactielid BIJ ONS, pleegvader en al jaren in diverse functies werkzaam binnen de hulpverlening.

Pleegkinderen en etnische identiteit

Volgende pagina

Interview Clementine Degener

Pleegkinderen en etnische identiteit

Clementine Degener (41 jaar) is hoofddocent Social Work aan de Hogeschool Rotterdam. Eind 2021 promoveerde zij aan de Rijksuniversiteit Groningen op een onderzoek naar de etnische identiteit van pleegkinderen.

- Clementine Degener onderzocht hoe pleegkinderen met verschillende etnische achtergronden zichzelf en hun afkomst beleven. Bij etnische identiteit gaat het over uiterlijk, taal, religie, tradities en gebruiken van een bevolkingsgroep of land. Wie ben je en bij wie wil je horen? Voorbeelden zijn: Draag je een afrokapsel of dreadlocks? Spreek je Nederlands en Papiamento of alleen Nederlands? Doe je wel of niet mee aan de ramadan volgens het islamitisch geloof?

BIJ ONS ging met Clementine Degener in gesprek over de verhalen die zij van pleegkinderen hoorde. De pleegkinderen in haar onderzoek hadden een diverse etnische achtergrond en hun pleegouders waren allemaal wit.

Wat is etnische identiteit en waarom is het belangrijk?

“Etnische identiteit gaat over ‘Wie ben ik?’, ‘Bij wie hoor ik?’. Bij een sterke positieve etnische identiteit heb je een positief gevoel van ‘erbij horen’. Je hoort bij de mensen die er hetzelfde uitzien, dezelfde taal of religie hebben, dezelfde muziek luisteren. Ik vond het bijzonder dat uit het onderzoek kwam dat de jongeren trots zijn op hun haar. Dat maakt echt onderdeel uit van hun etnische identiteit.

De pleegkinderen uit mijn onderzoek kregen veel verschillende boodschappen van ouders, pleegouders en leeftijdsgenoten. De boodschappen over wie ze zijn en bij wie ze zouden moeten horen, waren soms tegenstrijdig. Zoals een meisje dat van pleegouders hoorde ‘Hier spreken we ABN (Algemeen Beschaafd Nederlands).’ Terwijl haar ouders zeiden ‘Als je zo praat, nemen we je niet mee naar familie.’ Dan word je als pleegkind heen en weer geslingerd. Als ouders en pleegouders echt samenwerken, is het voor pleegkinderen makkelijker om zich goed te voelen over wie ze zijn en bij wie ze horen.”

Wie deden er mee aan je onderzoek?

“Voor het onderzoek heb ik twintig pleegjongeren in de leeftijd van twaalf tot negentien jaar geïnterviewd. Tien pleegjongeren heb ik twee keer geïnterviewd. Daar zat twee jaar tussen. De verdeling jongens en meisjes was fiftyfifty. Ze hadden een heel diverse etnische achtergrond. Marokkaans, Turks, Antilliaans, Surinaams, Egyptisch en Braziliaans. Drie van de twintig jongeren waren bi-cultureel; bijvoorbeeld half Turks en half Nederlands.

Hun pleegouders waren allemaal wit, maar niet alle pleegouders hadden enkel Nederlandse roots. Zo had één van de pleegouders Turkse familie. Een andere pleegouder had een Duitse achtergrond. In de interviews werd dit door de pleegkinderen benoemd. Het gaf aan dat het wel degelijk positief verschil maakt als er meer (etnische) achtergronden in het gezin zijn. Het werd door hen ook als prettig ervaren als er meer pleegjongeren in het gezin waren met een andere etnische achtergrond. Zo waren ze niet de enigen.”

Foto: Lilian van Rooij

De pleegkinderen in je onderzoek zijn ‘dubbel anders’, wat het niet makkelijker maakt. Kun je dat uitleggen?

“Deze jongeren worden erop aangesproken dat ze er anders uitzien dan hun pleegouders. Daardoor voelen ze de noodzaak om steeds opnieuw uit te leggen dat ze óók anders zijn omdat ze pleegkind zijn. Ze kunnen nooit eens gewoon bij het gezin horen.

Daarbij maakt hun achtergrond het niet makkelijker. Pleegkinderen hebben vaak al veel meegemaakt. Die trauma’s kunnen negatief uitwerken op het vormen van een positieve etnische identiteit. Een van de jongeren met een Marokkaanse achtergrond wilde niets te maken hebben met Marokkaanse mannen, omdat haar vader haar vroeger sloeg. Voor haar hoorde geweld bij de Marokkaanse cultuur. Een andere jongere wilde niet Somalisch zijn, omdat Somaliërs agressief zouden zijn. Maar zelf worden ze op straat wel gezien als Marokkaans of Somalisch. Wat kan helpen, zijn positieve voorbeelden. Als deze jongeren positieve Marokkaanse of Somalische rolmodellen leren kennen, kan dat helend zijn.”

Welk verhaal van een pleegkind is je bijgebleven?

“Dat van één pleegkind, een jongen uit een christelijk pleeggezin, dus een gezin met een religieuze identiteit. Uit zijn verhaal bleek hoe complex dat is. Hij bewoog goed mee met het gezin. Hij hoorde er helemaal bij. Ook zijn moeder werd goed bij het gezin betrokken en werkte goed samen met de pleegouders. Op zondag ging de jongen mee naar de kerk. Daar vond hij, zoals hij aangaf, rust.

Als de pleegzorgwerker kwam leek het heel goed met hem te gaan. Hij vertelde mij echter dat hij ’s avonds niet kon slapen, omdat hij droomde dat zijn moeder in de hel kwam. Hij had dit nog nooit geuit. Dit kan onder de oppervlakte blijven als pleegzorgwerkers komen checken of alles goed gaat. In werkelijkheid ging het met hem dus niet zo heel goed. Hij voerde een eenzame strijd, die samenhangt met het geloof.”

Gekleurde identiteit

In ‘Dit huis is een thuis’ komen jongeren aan het woord die een andere culturele achtergrond hebben dan hun adoptie- of pleegouders. Zij vertellen hoe zij hun gekleurde identiteit ervaren en wat zij belangrijk vinden.

*Dit huis is een thuis. Opgroeien in een multiculturee*l *adoptie- of pleeggezin* is geschreven door Femmie Juffer, Lindy Popma en Monique Steenstra. De fotografie is van Lilian van Rooij. Je kunt het boek bestellen bij uitgeverij DATO-Lecturis.

Heb je nog tips voor pleegouders?

“In het begin zijn pleegouders vooral bezig om pleegkinderen een veilige basis te geven en te helpen met meegemaakte trauma’s. Dat is ook begrijpelijk. Pas daarna komt de vraag ‘Hoe ga ik om met hun etnische achtergrond?’ Pleegouders willen er niet geforceerd aandacht aan besteden. Ze worstelen er ook mee. ‘Als we het anders-zijn benoemen, druist dat dan niet in tegen dat hij bij ons hoort?’ is een vraag die zij hardop stellen.

Aan de andere kant hoorde ik van pleegkinderen dat ze toch wel erg nieuwsgierig kunnen zijn naar hun achtergrond. Ook hebben ze vaak te maken met discriminatie, maar vertellen dat niet altijd. Hun pleegouders zouden het misschien niet begrijpen. Ik zie het als een belangrijk punt voor pleegouders en pleegkinderen: praat wel met elkaar over dit soort dingen.”

Wat zou jij pleegkinderen willen meegeven?

“Dat ze niet alleen staan. Dat hun zoektocht naar hun identiteit mooi en logisch is. Én complex, maar het mag er allemaal zijn. Hun verhaal is waardevol. Laat het horen. Door het systeem en het pleeggezin kan het soms moeilijk zijn om het verhaal in volheid te delen. Zoek dan een plek, een ruimte waar het verhaal vrij gedeeld kan worden. Bij lotgenoten bijvoorbeeld, zoals JongWijs voor pleegjongeren. Of deel het met vrienden of in een dagboek. Jullie verhaal moet en mag gehoord worden!”

Door Lily Monori van Dijken (redactielid BIJ ONS, pleegkind en auteur) en Femmie Juffer (redactielid BIJ ONS, emeritus hoogleraar adoptie en pleegzorg).

Meer informatie

- Het onderzoek ‘Ethnicity reflections in foster families’ (2021) van Clementine Degener is te downloaden op de website van de Rijksuniversiteit Groningen.
- Lees meer over cultuur en religie op pleegzorg.nl. Daar vind je ook twee webinars over dit onderwerp. In het webinar Etnische identiteit van pleegkinderen en dilemma’s bij cultuur en religie vertelt Clementine Degener over de etnische identiteit van pleegkinderen.

Pleegkinderen en rechtmatig verblijf in Nederland

Volgende pagina

Pleegkinderen en rechtmatig verblijf in Nederland

Vrienden van mij gaan elk jaar op vakantie naar het zonnige Spanje. Maar dit jaar gaan ze naar Drenthe, want anders kan hun nieuwe pleegdochter niet mee. Dit meisje heeft geen rechtmatig verblijf in Nederland. Dat zij daarom niet naar het buitenland op vakantie kan, dat wisten haar pleegouders bij de plaatsing nog niet. Welke mogelijkheden zijn er voor dit meisje om alsnog een rechtmatig verblijf in Nederland te bemachtigen mét reismogelijkheden naar het buitenland?

Soms verwelkomen pleegouders een kind in huis dat geen verblijfsvergunning heeft in Nederland, ook wel een ongedocumenteerd kind genoemd. Dat kan vervelende consequenties hebben. Het kind mag naar school en heeft recht op medisch noodzakelijke gezondheidszorg, maar zal ook veel vanzelfsprekendheden moeten missen. De inschrijving voor een vervolgopleiding kan voor problemen zorgen, stagelopen gaat moeizaam als een tewerkstellingsvergunning is vereist, een bijbaantje nemen mag niet. Er kan niet worden voldaan aan de identificatieplicht en zodra ze 18 jaar worden, zouden ze zomaar uitgezet kunnen worden.

Voor veel pleegouders is het een groot nadeel dat op vakantie gaan naar het buitenland niet kan met een kind zonder verblijfspapieren. Verder is de algemene regel dat de ouders van een kind zonder verblijfsrecht vanwege de Koppelingswet gekort kunnen worden op toeslagen en uitkeringen. Gelukkig is er voor pleegouders, die op verzoek van de overheid de zorgplicht vervullen voor ongedocumenteerde pleegkinderen, een uitzondering. Deze pleegouders houden gewoon hun rechten.

Het is dus verstandig om, indien mogelijk, het verblijf van het kind in Nederland te legaliseren. In dit artikel ga ik in op de mogelijkheden hiervoor. Het gaat hierbij om kinderen die *niet* de nationaliteit hebben van een lidstaat van de Europese Unie. Kinderen die wel een dergelijke nationaliteit hebben zijn namelijk Unieburgers. Zij hebben recht op vrij verkeer en mogen dus gewoon in Nederland komen wonen. In een enkel geval kan dit verblijf beëindigd worden, bijvoorbeeld bij het plegen van ernstige strafrechtelijke feiten of een beroep op de openbare kas. Maar hier zal bij minderjarigen niet snel sprake van zijn.

Verkrijging van de Nederlandse nationaliteit

Er zijn – naast verkrijging van het Nederlanderschap van rechtswege – twee manieren om een Nederlandse nationaliteit te krijgen.

De eerste manier is *naturalisatie*. Een minderjarige kan niet zelfstandig naturaliseren, maar deze kan enkel een verzoek tot medeverlening indienen tegelijkertijd met het naturalisatieverzoek van de vader of moeder (biologische of adoptieouders). Ook als de ouders geen gezag hebben, kan het kind meenaturaliseren. Als het niet wenselijk is om het kind mee te naturaliseren, kunnen het kind en de wettelijk vertegenwoordiger – of allebei – als belanghebbende laten weten wat ze ervan vinden. Dit kan in een zienswijze. Kinderen kunnen, naast de wettelijk vertegenwoordiger, een zienswijze indienen als ze 12 jaar of ouder zijn.

Pleegouders vallen helaas niet onder deze mogelijkheid tot naturalisatie. Een uitzondering is dat het hele pleeggezin, inclusief de eigen kinderen, zou naturaliseren en het pleegkind als enige buiten de boot zou vallen. In dat geval kan het pleegkind mee-naturaliseren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een Syrisch gezin dat een pleegkind heeft opgenomen en vervolgens besluit om naturalisatie aan te vragen. Deze mogelijkheid is dus niet van toepassing op pleegouders die al Nederlander zijn of die geen biologische kinderen hebben.

De tweede mogelijkheid is *optie*. Een minderjarige kan in een enkel geval een optieverzoek indienen, bijvoorbeeld als het kind door een Nederlandse man is erkend of onder het gezamenlijk gezag staat van een niet-Nederlandse en een Nederlandse ouder én het kind minimaal 3 jaar door deze perso(o)n(en) wordt verzorgd. Bij pleegkinderen zijn deze voorwaarden vaak niet van toepassing. In enkele uitzonderlijke gevallen kan het wel, bijvoorbeeld als het kind staatloos is en minimaal 3 jaar rechtmatig verblijf heeft. In de praktijk komt dit niet vaak voor. Een kind wordt pas aangemerkt als staatloos als met documenten kan worden aangetoond dat hier sprake van is, denk bijvoorbeeld aan staatloze Palestijnen. In de meeste gevallen zal de overheid echter aannemen dat sprake is van een onbekende nationaliteit. In dat geval geniet het kind helaas niet de voordelen die een staatloze in Nederland wel heeft.

De aanvraag van een verblijfsvergunning

Als het kind nog geen rechtmatig verblijf heeft in Nederland, dan zijn er een aantal opties voor een verblijfsvergunning. Als het kind nog onder het gezag van de ouders valt, maar er is wel een ondertoezichtstelling (OTS) opgelegd, dan kan voor het eerste jaar een vergunning ‘tijdelijke humanitaire gronden’ worden aangevraagd. Er moet dan een OTS zijn opgelegd voor de duur van één jaar. Ook mag de OTS niet overdraagbaar zijn aan het land van herkomst of een ander land waar het kind rechtmatig kan verblijven. Als er sprake is van gezagsbeëindiging van de ouders kan een vergunning ‘niet tijdelijke humanitaire gronden’ worden aangevraagd. Na vijf jaar rechtmatig verblijf kan een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd worden aangevraagd.

Daarnaast is er nog de optie van een verblijfsvergunning voor verblijf als pleegkind. Dit gebeurt vaak als bloed- of aanverwanten in Nederland een verwant kind naar Nederland willen halen om hier voor het kind te zorgen. Deze procedure kan echter lastig zijn vanwege de eis dat het kind in het land van herkomst geen aanvaardbare toekomst mag hebben. Dit betekent dat het niet of bezwaarlijk door in het land van herkomst wonende naaste bloed- of aanverwanten kan worden verzorgd. De bewijslast hiervoor is hoog.

Ook zou het kunnen zijn dat het kind een minderjarige asielzoeker is die onbegeleid naar Nederland is gekomen en daarom mogelijk aanspraak maakt op een asielvergunning. In de praktijk zal het kind dan waarschijnlijk al onder de hoede van voogdijinstelling Nidos vallen.

Het is aan te raden om de situatie van het kind te bespreken met de voogd en/of pleegzorgwerker om samen te bespreken wat de handigste route is. Ook kan het in sommige gevallen verstandig zijn om een advocaat in te schakelen. Sommige kosten kunnen gedeclareerd worden via de Regeling bijzondere kosten (RBK). Informeer hiervoor bij de pleegzorgwerker.

Ook mijn vrienden zijn inmiddels in gesprek gegaan met de pleegzorgwerker en inmiddels is een aanvraag ingediend voor een verblijfsvergunning ‘tijdelijke humanitaire gronden’. Met een beetje geluk kunnen ze volgend jaar met elkaar een vakantie naar Spanje boeken!

Door Chretienne Peeters, redactielid BIJ ONS, pleegmoeder en jurist bij Stichting Migratierecht Nederland.

In een eerdere versie van dit artikel stond ten onrechte dat een kind niet kan meenaturaliseren met de ouders als de ouders geen gezag hebben. Dit kan wel. Als dit niet wenselijk is, kan een kind (of de wettelijk vertegenwoordiger) hiertegen bezwaar maken via een zienswijze.

Adoptief ingestelde pleegouders

Volgende pagina

Kom als pleegouder niet ‘adoptief’ over?!

Pleeg- en gezinshuisouders worden in de rechtbank nogal eens ‘adoptief’ genoemd, waarbij er aan hun goede bedoelingen wordt getwijfeld. Gezinshuisouders Femke en Jan vertellen over hun ervaringen hiermee. Wetenschapper Femmie Juffer en advocaat Mariska Kramer reageren.

Onvoorwaardelijk

Jong ouders worden, dat was onze grote droom. Al snel bleek dat dit niet zo vanzelfsprekend is. Pleegzorg was iets wat we ooit zouden gaan doen, maar kwam door ongewenste kinderlooshеid in een versnelling. Pleegzorg vinden we een mooie vorm om kinderen te helpen. Zoals in onze pleegzorgcursus werd aangegeven: zo kort als mogelijk en zo lang als nodig. We willen de kinderen echt een thuis, een gezinsgevoel bieden. De basis daarvoor is: dat we van ze houden alsof ze nooit meer weggaan. Onvoorwaardelijk, ook al is een plaatsing tijdelijk.

Al snel groeide ons gezin uit van één kind naar een groot pleeggezin. We kregen, zoals veel pleegouders, te maken met rechtszaken over de ondertoezichtstelling (OTS), het perspectief, omgangsregelingen en vakanties. Vanuit meerdere hoeken kregen we het advies er op te letten dat we niet ‘adoptief’ zouden overkomen in de rechtbank. Met andere woorden: doe niet alsof jullie de adoptieouders zouden (willen) zijn. Want blijkbaar kun je adoptief overkomen als je als pleegouder opkomt voor de belangen van het pleegkind.

Best vreemd, vonden wij, want we zagen onszelf helemaal niet als adoptief. Hoeveel verdriet een afscheid ook kost, als het in belang van het kind is om terug te gaan naar de biologische ouders, dan zullen wij daar met volle inzet aan meewerken en ook achter staan. Maar het wordt lastiger als betrokken hulpverleners en wij veel twijfels hebben over een teruggplaatsing. Of als er besluiten genomen worden op basis van onbeugdelijke of onvolledige onderzoeken. Dan kun je wat ons betreft als pleegouder niet weglijken, maar voelt het als een plicht om op te komen voor de belangen van het pleegkind. Juist het opkomen voor die belangen hoort voor ons bij goed pleegouderschap.

We hebben in de loop der jaren meer dan eens afscheid moeten nemen van een pleegkind en we zullen niet ontkennen dat dat pijn doet. Zo namen we afscheid van een dreumes die vanaf de leeftijd van vier maanden bijna een jaar in ons gezin verbleef. Dat afscheid deed veel pijn en we gingen als gezin echt door een rouwproces. Toch stonden we helemaal achter deze teruggplaatsing.

Omdat wij met pleegzorg begonnen na ongewenste kinderlooshеid, was het altijd een makkelijke troef om tijdens een zitting het woord adoptief tegen ons in te zetten door de biologische ouders of hun advocaten. Inmiddels hebben we sinds twee jaar ook een biologische zoon. Voor sommigen worden de teruggplaatsingen en de geboorte van onze zoon als bewijs gezien dat we niet adoptief zijn en in staat zijn een pleegkind los te laten. Bijzonder, want voor ons is daarin nooit iets veranderd.

Femke en Jan, gezinshuis ‘t Buitenhof

Foto: Lilian van Rooij

Reactie van Femmie Juffer, redactielid BIJ ONS en emeritus hoogleraar adoptie en pleegzorg

‘Adoptief’: een eretitel!

Over pleegouders wordt soms gezegd dat ze ‘adoptief’ zijn. Ik schreef er al over in mijn notitie over gehechtheid voor kinderrechters (1). Dat was in 2010, maar blijkbaar is het een hardnekkig vooroordeel. Want regelmatig duikt het woord ‘adoptief’ op en wordt het gebruikt om aan de goede bedoelingen van pleegouders te twijfelen.

‘Adoptief’ wil zeggen dat pleegouders zich gedragen alsof ze de adoptieouders van het pleegkind (willen) zijn. Deze pleegouders zouden het pleegkind niet zien als een kind waarvoor ze tijdelijk zorgen, maar als een eigen kind of adoptiekind dat voorgoed bij hen woont. Daarom zouden ze minder openstaan voor samenwerking met de ouders en twijfels of vraagtekens hebben bij mogelijke teruggplaatsing. De bottomline is dat deze pleegouders het verwijt krijgen dat ze zich het kind willen toe-eigenen. De pleegouders daarentegen vinden dat zij voor het belang van hun pleegkind opkomen.

Het gaat om een belangrijk punt dat alles met veilige gehechtheid te maken heeft. Vanuit wetenschappelijk onderzoek weten we dat een kind niet anders kan dan zich te hechten aan wie hem op dit moment verzorgt. En een kind kan dat alleen maar voluit doen: hij kan zijn gehechtheid niet uitzetten, verdringen of in een pauzestand zetten. De beste zorg die een vervangende ouder kan geven, is dan ook een totale inzet. Met andere woorden: ‘zorgen voor het kind alsof het een eigen kind is’. Als vervangende ouderfiguren zich minder inzetten of afstand houden om een te sterke band te voorkomen, dan zal het kind dat ervaren als een tekort in de emotionele beschikbaarheid van de ouderfiguur. En dat is een risico op onveilige gehechtheid.

Een Amerikaans onderzoek liet zien dat er minder overplaatsingen waren in pleeggezinnen waar pleegouders zich inzetten voor het pleegkind ‘alsof het hun eigen kind’ was. Dat betekende niet dat deze pleegouders geen oog hadden voor het gegeven dat het pleegkind op termijn (misschien) weer terug zou gaan naar de biologische ouders.

Het is hoog tijd voor een andere manier van denken in de rechtszaal en in de praktijk van pleegzorg. Misschien met uitzondering van tijdelijke (crisis)plaatsingen, pleit ik voor de gedachte dat er geen betere pleegouders zijn dan ‘adoptief’ ingestelde pleegouders. Zij houden van hun pleegkind alsof het hun eigen kind is en dat is het allerbeste voor de gehechtheid van het kind. Deze pleegouders weten dat in sommige gevallen kinderen weer veilig naar hun biologische ouders terug kunnen en erkennen dat opgroeien bij de biologische ouders dan in het belang van het kind is. Een terugplaatsing zal de pleegouders pijn doen, maar juist omdat ze van het pleegkind houden, gunnen ze hem het allerbeste.

Hoor je als pleegouder dat je ‘adoptief’ bent ingesteld? Zie het als aanbeveling en eretitel!

Reactie van Mariska Kramer, redactielid BIJ ONS, advocaat en auteur van o.a. ‘Paraplu voor pleegouders in de juridische praktijk’.

Pleegouders in de rechtszaal: opboksen tegen beeldvorming

Als (jeugdrecht)advocaat sta ik regelmatig pleegouders bij. Pleegouders die opkomen voor de belangen van hun pleegkind: door tussenkomst in een juridische procedure of doordat zij zelf een procedure starten. Dit is in emotioneel (en soms ook financieel(2)) opzicht een hele stap voor pleegouders. Met name omdat deze juridische stap vaak ook betekent dat je als pleegouders in de rechtszaal ‘tegenover’ de ouder(s) van het pleegkind komt te staan.

De procedures waar pleegouders bij betrokken zijn, gaan meestal over de verblijfplaats van het pleegkind of de omgangsregeling van het pleegkind met de ouders. Vooral procedures over de verblijfplaats - de vraag of het pleegkind mag opgroeien bij de ouders of bij de pleegouders - zijn erg ingrijpend en emotioneel zwaar. Zowel voor de pleegouders als de ouders. Toch komt het in de praktijk helaas voor dat rechters de ouders van het kind wezenlijk anders benaderen dan pleegouders. Dan is tijdens de zitting te merken dat er sprake is van bepaalde beeldvorming bij de rechter over de pleegouders die niet (geheel) overeenkomt met de werkelijkheid. De plek van ouders in de rechtszaal lijkt bij rechters dan veel ‘vanzelfsprekender’ dan de plek van pleegouders in de rechtszaal. Er (b)lijkt veelal meer begrip te zijn voor de plek van ouders in de rechtszaal: ‘Het is immers hun kind’, dan voor pleegouders: ‘Je weet als pleegouder toch waar je aan begint’.

Betrokkenen zijn vaak niet (voldoende) doordrongen van het wezenlijke pedagogische belang voor de (hechtings-)ontwikkeling van het kind; onvoorwaardelijk moeten (kunnen) houden van het pleegkind alsof het nooit meer weggaat. In de zittingszaal laten merken dat je als pleegouder houdt van het pleegkind alsof het je eigen kind is, ligt uiterst gevoelig. Het houden van het pleegkind alsof het je eigen kind is’ wordt in de praktijk, door rechters maar ook door professionals zoals jeugdbeschermers, nogal eens benaderd vanuit het idee dat pleegouders het pleegkind ‘voor zichzelf willen houden’. Als er met deze blik naar pleegouders wordt gekeken, is het inderdaad niet (goed) voor te stellen dat pleegouders uberhaupt (zouden kunnen) opkomen voor het belang van het pleegkind. En is het gemakkelijk in te vullen dat pleegouders louter voor hun eigen belang zouden opkomen. Terwijl ‘houden van je pleegkind alsof het je eigen kind is’ wel degelijk hand in hand kan gaan met onbaatzuchtig opkomen voor het belang van het pleegkind.

Ik ben het daarom volledig met Femmie Juffer eens. Het wordt hoog tijd dat er anders wordt gedacht over adoptief ingestelde pleegouders. Zowel in de rechtszaal als in de praktijk.

Pleegouders hebben niet voor niets van de wetgever de bevoegdheid gekregen om, in ieder geval na een pleegzorgperiode van een jaar of langer, in de rechtszaal op te komen voor de belangen van het pleegkind!

Noten

1. Juffer, F. (2010). Beslissingen over kinderen in problematische opvoedingssituaties. Inzichten uit gehechtheidsonderzoek. Raad voor de Rechtspraak.

2. Waar ouders meestal in aanmerking komen voor door de overheid gefinancierde rechtsbijstand komen pleegouders hier meestal niet voor in aanmerking en moeten zij de advocaatkosten zelf betalen. Het is daarom raadzaam voor pleegouders om een rechtsbijstandsverzekering af te sluiten waarbij pleegzorg onder de polisvoorwaarden valt.

Positief over pubers

Volgende pagina

We mogen best wat positiever zijn over pubers!

Onderzoek naar gesprekken tijdens de avondmaaltijd

Tussen 2014 en 2020 heb ik voor mijn promotieonderzoek filmopnames gemaakt in gezinshuizen van gesprekken tijdens de avondmaaltijd. In mijn onderzoek stond de vraag centraal hoe hechting eruitziet in die gesprekken tussen gezinshuisouders en jongeren.

Kinderen en jongeren die niet meer thuis kunnen opgroeien, wonen bij voorkeur in een pleeggezin of gezinshuis. Gezinshuisouders zorgen voor jongeren binnen hun eigen gezin. Doordat één van de gezinshuisouders fulltime beschikbaar is, geeft dit veel kansen voor een stabiele relatie. Ondanks deze mooie setting verlaten toch veel pubers het gezinshuis voortijdig.

Hechting

Het doel van een gezinshuis is om jongeren zo stabiel en gezond mogelijk te laten opgroeien. Helaas lopen veel plaatsingen juist in de puberteit uit op een breakdown, een vroegtijdige beëindiging van de plaatsing. Gezinshuisouders die ervaring hebben met het opvoeden van pubers vertelden dat ze veel weten over hechting, maar dat ze het juist tijdens het omgaan en praten met pubers lastig vinden om deze kennis toe te passen. Dat is de reden dat ik op zoek ben gegaan naar hoe hechting eruitziet in alledaagse gesprekken tussen gezinshuisouders en pubers.

Avondmaaltijd

In 2012 en 2013 hebben we met het Lectoraat Jeugd en Gezin van de Christelijke Hogeschool Ede zes gezinshuizen drie weken lang gefilmd tijdens de avondmaaltijd. Zo bijzonder dat dat mocht! De camera stond gericht op de eettafel met iedereen in beeld. Elke middag om 16 uur zette een gezinshuisouder of één van de jongeren de camera aan en om 19 uur weer uit. Hiermee hebben we in totaal zo'n 300 uur videobeelden ontvangen van de gezinshuizen. Deze beelden heb ik mogen gebruiken voor mijn promotieonderzoek. Als ik de beelden terugkeek, voelde het echt alsof ik meeat met het gezinshuis.

Positiever

Ik heb heel veel kunnen ontdekken op de videobeelden. Juist de mogelijkheid om de beelden steeds terug te spoelen en opnieuw te kijken, gaf mij veel gedetailleerde informatie. Ik werd steeds hoopvoller tijdens het onderzoek over wat jongeren zelf bijdragen aan het contact met de gezinshuisouder. In hun taal, maar ook non-verbaal - met gezichtsuitdrukkingen en lichaamstaal - doen zij veel moeite om gezien te worden door de gezinshuisouder en ook op de juiste manier begrepen te worden. We mogen best wat positiever zijn over pubers!

Zo kwam ik erachter dat het helemaal niet zo problematisch is als een gezinshuisouder een jongere even niet opmerkt wanneer hij of zij iets wil vertellen. De jongere probeert het dan even later gewoon nog een keer. En soms laat de jongere het erbij en blijkbaar kan dat dan ook. Ook zag ik jongeren eerst heel gericht oogcontact maken voordat ze iets aan de gezinshuisouder vertelden, heel slim! Dit is iets wat je zelf als opvoeder bijna niet kan opmerken, maar op videobeelden zie je het wel.

Creativiteit

Aan de andere kant zag ik ook de creativiteit van gezinshuisouders in hun manier van vragen stellen en doorvragen. Op de videobeelden nodigden gezinshuisouders de jongeren op verschillende manieren uit om iets te vertellen. Het was opvallend dat dit het vaakst een gesloten vraag was - een vraag waarop je alleen met ja of nee kan antwoorden - maar dat dit toch vaak wél tot een gesprek leidde. De gezinshuisouder stelde bijvoorbeeld een paar van deze gesloten vragen achter elkaar of voegde een klein woordje toe als 'en?' of 'nou?' wat dan vervolgens leidde tot een langer gesprek.

In het gesprekje hieronder begint de gezinshuisouder met een gesloten vraag, maar krijgt hij door een vervolgvraag en een 'en?' heel mooi een vertelling op gang (GHV staat voor gezinshuisvader).

Voorbeeld van een gesprek

- GHV ((maakt oogcontact met jongere)): Ben je naar je nieuwe stage gegaan?
- Jongere (18) ((schudt nee))
- GHV: Ben je naar school geweest?
- Jongere (18) ((knikt ja))
- GHV: En?
- Jongere (18): Gewoon zoals altijd, Ja alleen nu was het uh... Zeg maar de stagiaires...

Het gesprek loopt uit in een vertelling van de jongere over hoe het op school was die dag.

Multitasken

Ook was ik onder de indruk van hoe gezinshuisouders multitasken tijdens de avondmaaltijd en subtiel de maaltijd organiseren, terwijl ze tegelijkertijd ook blijven luisteren naar de jongeren aan tafel. Ze scheppen het eten op, maar kijken op cruciale momenten de jongere toch heel even aan tijdens het vertellen.

Afstemming

Door op video op te nemen wát gezinshuisouders en jongeren zeggen en wat ze non-verbaal laten zien in gesprekken heb ik iets zichtbaar gemaakt wat nog niet zichtbaar was. De belangrijkste elementen van hechting zijn sensitiviteit en responsiviteit en daarmee vindt de afstemming plaats tussen gezinshuisouder en jongere. Met sensitiviteit wordt bedoeld dat een opvoeder aanvoelt wat een jongere nodig heeft en met responsiviteit dat de opvoeder op een passende manier reageert. Door zichtbaar te maken hoe sensitiviteit en responsiviteit eruitziet, kan ik gezinshuisouders en andere opvoeders inzicht geven in het verloop van gesprekken en in de afstemming die subtiel en op veel manieren wordt gedaan. En inzicht geeft ook de kans om keuzes te maken: de keuze om een bepaalde vraag te stellen of om op een bepaalde manier te reageren waardoor gezinshuisouders zich hopelijk meer toegerust voelen.

Het zou mooi zijn om te onderzoeken of de inzichten uit mijn onderzoek ook in andere situaties kunnen bijdragen aan een steviger hechtingsrelatie. Rond hechting en pubers hebben we nog zoveel kennis nodig.

Wees beschikbaar

Ik krijg vaak de vraag wat ik gezinshuisouders zou aanraden naar aanleiding van mijn onderzoek. Dan is mijn antwoord: heb vertrouwen in jongeren. Ze zijn op subtiele manieren gericht op een verbinding met jou als gezinshuisouder. Wees beschikbaar, niet alleen door vragen te stellen, maar ook door gewoon in de keuken of aan tafel bezig te zijn en zo rustig te kunnen luisteren naar het verhaal van de jongere.

Weet dat wanneer een puber ruzie maakt dat niet persé negatief hoeft te zijn. Het kan ook een teken zijn dat hij of zij zich veilig voelt. Het conflict kan misschien uiteindelijk wel leiden tot een positieve (hechtings)ervaring van de jongere: je kan het met iemand oneens zijn, maar daarmee is de band niet gelijk weg. Als gezinshuisouder, maar ook als pleegouder, mag je een thuis bieden aan pubers waar ze weer nieuwe hechtingservaringen mogen opdoen.

Door dr. Ellen Schep, docent-onderzoeker Christelijke Hogeschool Ede

Meer weten?

Schep, E. (2020). Attachment in interaction: A conversation analytic study on dinner conversations with adolescents in family-style group care. Groningen: dissertatie.

Het nieuwe ouderschapsverlof

Volgende pagina

Hoe zit dat?

Het nieuwe ouderschapsverlof voor pleegouders

Als er een pleegkind bij je wordt geplaatst, komt er een hoop op je af. Je leven verandert ingrijpend. Naast de dagelijkse zorg voor het kind krijg je als pleegouder ook te maken met de nodige afspraken met hulpverleners. En ook de omgangsregeling kan flinke gevolgen hebben voor je agenda. Het kan een uitdaging zijn om al deze nieuwe taken te combineren met je betaalde werk. Om je hiervoor de tijd te geven, kun je gebruik maken van pleegzorgverlof en ouderschapsverlof.

De regeling voor ouderschapsverlof is per 2 augustus 2022 uitgebreid. Wat is ouderschapsverlof, hoe werkt het en wat is er onlangs veranderd?

Wat is ouderschapsverlof?

In de Wet arbeid en zorg (WAZO) is geregeld dat werknemers maximaal 26 keer het aantal uren dat ze per week werken ouderschapsverlof mogen nemen. Dit verlof moet opgenomen worden voor de achtste verjaardag van het (pleeg)kind. Je mag als werknemer zelf kiezen hoe je het verlof verdeelt. De werkgever mag het verlof niet weigeren. Wel kan de werkgever je om zwaarwegende redenen vragen het verlof anders te verdelen. Als jullie hier samen echt niet uitkomen, kan een rechter hierover een besluit nemen.

Ook voor pleegkinderen die op jouw adres ingeschreven staan, heb je recht op ouderschapsverlof. In principe geldt het recht op ouderschapsverlof per pleegkind. Tenzij de kinderen op dezelfde dag bij je zijn komen wonen, dan heb je maar één keer recht op verlof. Ouderschapsverlof en de verdeling ervan meld je minimaal twee maanden voordat het verlof ingaat schriftelijk aan je werkgever.

Wat is er op 2 augustus 2022 veranderd?

Het ouderschapsverlof was onbetaald, tenzij dat in je cao beter geregeld was. Op 2 augustus 2022 is de nieuwe wet ouderschapsverlof ingegaan. Dit betekent voor pleegouders dat zij negen weken betaald ouderschapsverlof kunnen opnemen binnen het eerste jaar na plaatsing van het pleegkind. In deze negen weken krijg je 70 procent van het loon doorbetaald. Na het eerste jaar van de plaatsing heb je als (pleeg)ouder nog recht op ouderschapsverlof, maar dit verlof is onbetaald. De werkgever vraagt de uitkering voor het betaald ouderschapsverlof aan bij het UWV.

Wat betekent dit voor jou als pleegouder?

Woont je pleegkind nog geen jaar bij je en is je pleegkind jonger dan acht jaar? Dan heb je vanaf 2 augustus 2022 recht op maximaal negen weken betaald ouderschapsverlof; tijdens het verlof krijg je 70 procent van je salaris doorbetaald. Ouderschapsverlof dat je al voor 2 augustus 2022 hebt opgenomen, blijft onbetaald. Deze uren worden niet met terugwerkende kracht alsnog uitbetaald.

Tot slot

De nieuwe wet ouderschapsverlof en het (gedeeltelijk) betaald ouderschapsverlof zal het voor veel pleegouders gemakkelijker en aantrekkelijker maken om ouderschapsverlof op te nemen in het eerste jaar van de plaatsing. Op deze manier krijg je als pleegouder meer ruimte om werk en pleegzorg te combineren. Een positieve ontwikkeling!

Door Ingrid Paulussen en Thirza van der Ree, helpdeskmedewerkers NVP

Helpdesk voor pleegouders

Heb je vragen over pleegzorg, wil je weten wat je rechten en plichten zijn als pleegouder of heb je advies nodig over een pleegzorgonderwerp? Onze helpdesk helpt je verder! We bieden een luisterend oor, denken met je mee en geven (juridisch) advies.

Helpdesk

Veerkracht van pleegkinderen

Volgende pagina

Help je pleegkind veerkrachtig zijn

Veerkracht is een begrip dat we steeds vaker horen. Maar wat is het eigenlijk? Waarom is veerkracht belangrijk? En kunnen we iets doen om pleegkinderen te helpen om veerkrachtig te worden? BIJ ONS had hierover een leuk gesprek met onderzoekers Anne-Laura van Harmelen en Maximilian Scheuplein van de Universiteit Leiden (1). Hieronder hun gezamenlijke reactie op onze vragen.

Laten we beginnen bij het begrip 'veerkracht'. Kunnen jullie ons vertellen wat dit precies inhoudt?

"Vaak wordt veerkracht beschreven als een aangeboren vermogen dat je beschermt tegen stress. Maar het is niet zo dat veerkracht een 'statische' eigenschap is die je wel of niet hebt. Integendeel, veerkracht is iets dat in de loop der tijd steeds sterker kan worden, net als een spier die de juiste voeding en training krijgt. Als veerkracht de juiste voeding en training krijgt, wordt het steeds sterker en dan is iemand beter in staat om te herstellen van stressvolle gebeurtenissen. Dan zal iemand ondanks stressvolle en traumatische ervaringen toch in staat kunnen zijn om goed te kunnen functioneren in het dagelijks leven."

Interessante vergelijking: veerkracht als een spier die voeding en training nodig heeft. Maar wat is dan de juiste 'voeding en training' voor veerkracht?

"Er zijn verschillende factoren die de ontwikkeling van veerkracht kunnen beïnvloeden. Allereerst spelen factoren binnen een persoon een rol. Zo zijn je genen en brein van invloed op hoe je op stress reageert. Bij pleegkinderen zie je bijvoorbeeld dat vroegere traumatische ervaringen het stress-systeem kunnen ontregelen, waardoor ze moeite kunnen hebben om met nieuwe stressvolle gebeurtenissen om te gaan. Gelukkig kunnen omgevingsfactoren zoals sociale steun van ouders, familie en vrienden juist een positief effect hebben op de ontwikkeling van veerkracht. In ons eigen onderzoek (2) richten wij ons heel erg op jongeren vanaf de puberteit tot in de jongvolwassenheid, en daar zien we dat vooral die vriendschappen echt een belangrijke 'veerkrachtfactor' zijn. Als jongeren veel positieve ervaringen opdoen met vrienden, kan dit ertoe bijdragen dat ze beter kunnen omgaan met stressvolle gebeurtenissen. Kortom, dit is eigenlijk een soort beschermende factor en kan helpen om veerkrachtiger te worden."

Hoe kunnen pleegouders hun pleegkind helpen om veerkracht te ontwikkelen?

"Sociale steun van vrienden is belangrijk, maar steun van je (pleeg)ouders natuurlijk ook! Veiligheid is daarbij cruciaal. Aangezien het stress-systeem van pleegkinderen ontregeld kan zijn door vroegere ervaringen, is het essentieel dat ze een plek hebben waar ze zich veilig voelen. Laat hen ook merken hoeveel je om hen geeft en dat ze onderdeel zijn van je gezin, want positieve sociale contacten zijn echt een belangrijke voedingsbodem voor veerkracht.

Maar als pleegouder kun je ook helpen om die belangrijke veerkrachtfactor 'vriendschappen' te stimuleren. Zo kun je het goede voorbeeld geven door te laten zien hoe jij zelf in contact blijft met vrienden. Of praat met je pleegkinderen over de waarde van vriendschappen: wat heb je er zelf aan om af en toe met een vriend/vriendin af te spreken en te praten over gelijke ervaringen?"

In dat kader komt het project Pleegmaatjes direct in mij op. Hoe zien jullie dit project in het kader van veerkracht?

"Ja dat is een heel mooi voorbeeld! Buddysystemen zijn goede manieren om sociale steun te stimuleren, zeker omdat er dan contact gemaakt kan worden met jongeren die vergelijkbare ervaringen hebben. Mogelijkheden om af te spreken en ervaringen te delen zijn heel waardevol, dus dit is ook zeker een goede voedingsbodem voor veerkracht!"

Dat is mooi, want je ziet steeds meer initiatieven waarbij jongeren met gelijke ervaringen met elkaar in contact komen. Dat kan natuurlijk ook digitaal, bijvoorbeeld via sociale media zoals JongWijs doet; is dat ook goed voor het ontwikkelen van veerkracht?

"We moeten inderdaad niet vergeten dat veel contact tussen jongeren tegenwoordig online plaatsvindt. Vriendschappen worden in deze tijd anders opgebouwd dan vroeger; er zijn veel nieuwe manieren om met elkaar om te gaan, bijvoorbeeld door te videobellen, appjes te sturen of door contact te hebben via sociale media. Dat zijn allemaal manieren waardoor een kind/jongere zich verbonden kan voelen met leeftijdsgenoten, en dat is heel belangrijk. Het is eigenlijk ook heel mooi dat je dit sociaal netwerk altijd bij je kunt hebben; je kunt je telefoon overal mee naartoe nemen en dus overal herinnerd worden aan positieve contacten met vrienden. Je kunt het zelfs meenemen naar een volgend pleeggezin. Het is in die zin een stabiele factor die je bij je draagt."

Praktische tips om een goede voedingsbodem voor veerkracht te stimuleren:

- Geef het goede voorbeeld en laat zien dat je in contact blijft met vrienden.
- Praat met je pleegkind over het belang van vriendschappen in jouw leven.
- Stimuleer je pleegkind om vriendschappen aan te gaan.
- Maak gebruik van buddysystemen om jongeren met vergelijkbare ervaringen met elkaar in contact brengen.
- Erken de waarde van online vriendschappen voor een kind.
- Maak concrete herinneringen aan positieve sociale contacten, bijvoorbeeld door foto's, mailtjes of leuke kaartjes te bewaren.

Zijn er nog andere dingen die pleegouders kunnen doen om de veerkracht van pleegkinderen te bevorderen?

"Een tip die we vaak aan volwassenen geven, is om een mapje in je mailbox aan te maken met leuke, positieve e-mails. Het werkt heel goed om een plek te hebben waar herinneringen aan positieve sociale contacten zijn opgeslagen. Voor jongeren zal het gebruik van e-mail wat minder relevant zijn, maar zij kunnen bijvoorbeeld foto's of schermafbeeldingen bewaren als herinnering aan positieve sociale momenten.

Ook het omgaan met gevoelens is een belangrijk punt. Je zou een kind bijvoorbeeld kunnen aanraden om een dagboek bij te houden of een andere manier te vinden om met lastige gevoelens om te gaan. Ook raden we aan om open te zijn over je mentale welzijn. Als je als pleegouder open bent over mentale problemen en hierover in gesprek gaat, dan leren jongeren dat het normaal is om hierover te praten en om hulp te zoeken. Dat is zeker belangrijk in een kwetsbare groep zoals pleegkinderen. We horen natuurlijk vaak dat pleegkinderen een groter risico hebben om problemen te ontwikkelen. Als we naar onderzoek en praktijk kijken, zien we inderdaad een verhoogd risico op dit gebied. Maar dat verhoogde risico betekent niet dat die mentale problemen er ook komen. Juist het ontwikkelen van veerkracht kan bijdragen tot het verkleinen van dat risico, dus train die 'spier' en geef veerkracht de voeding en training die het nodig heeft!"

Door Daisy Smeets, redactielid BIJ ONS en universitair docent Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit Leiden.

Magazine over veerkracht van Augeo

Meer lezen over veerkracht? Augeo maakte hierover een online magazine. Stress en tegenslag horen bij het leven. Wie leert daar goed mee om te gaan, ontwikkelt veerkracht. Kinderen die thuis onveilig opgroeien hebben daar extra steun en begeleiding bij nodig van een volwassene. In het magazine lees je hoe je dat doet.

Noten

1. Beide onderzoekers zijn werkzaam aan het instituut Pedagogische Wetenschappen van de Universiteit Leiden. Prof. dr. Anne-Laura van Harmelen is hoogleraar Brein, Veiligheid en Veerkracht, Maximilian Scheuplein werkt als promovendus (onderzoeker).

2. Zie bijvoorbeeld een van de artikelen van Anne-Laura en collega's: The Interplay Between Adolescent Friendship Quality and Resilient Functioning Following Childhood and Adolescent Adversity.

Bij Gerdien: ga toch fietsen

Volgende pagina

Bij Gerdien

Ga toch fietsen!

Na het zoveelste incident in het schoolbusje, waarbij Jos (10 jaar) niet geheel onschuldig uit de bus kwam, zei ik geërgerd: “Ga toch fietsen!” Jos keek me verrast aan: “Ja, fietsen naar school! Dat heb ik nog nooit gedaan!”

Met gemixte gevoelens begonnen er wat tandwielen te draaien in mijn hoofd. Een geschikte fiets op de kop tikken zou niet het meeste werk zijn. Maar samen geduldig verkeerservaringen opdoen om Jos fietsbekwaam te krijgen, dat zou nog weleens enkele maanden kunnen duren! We besloten er een project van te maken en begonnen met de aanschaf van een mooie fiets. Zonder gehoor te geven aan zijn afkeurende commentaar voegde ik daar, heel praktisch, een regenpak aan toe. En we spraken zogenaamde ‘fietsdagen’ af om de rit samen te oefenen.

"Dit is wat ik wil, he-le-maal zélf kunnen fietsen!"

Door de allereerste fietsrit naar school wist ik dat het fietsproject groter zou worden dan ik had ingeschat: het blikveld van Jos reikte niet verder dan het stukje asfalt vlak voor zijn voorwiel. Minstens honderd fietsritjes later concludeerden we samen dat het eindelijk een bekende route was geworden. Nog zo’n tien ritjes later was Jos ervan overtuigd dat hij vanaf donderdag alleen naar school wilde fietsen en ik was het volledig met hem eens.

Die bewuste donderdagmiddag regende het pijpenstelen, maar boven het geluid van de regen uit hoorde ik iemand zingen. In een druipend regenpak stapte Jos binnen en vanaf de mat riep hij enthousiast: “Dit is wat ik wil, he-le-maal zélf kunnen fietsen! En regen is niet erg hoor, ik heb gezongen onderweg!”

Tekstschrijver Gerdien Rietveld is moeder van Jack (12) en Joy (2) en stiefmoeder van vier zoons. Samen met haar man runt ze een gezinshuis waar Eunice (16), Angelique (14) en Jos (11) wonen.*

*De namen van de gezinshuiskinderen zijn gefingeerd.

Fotografie: Stephan van Berkel

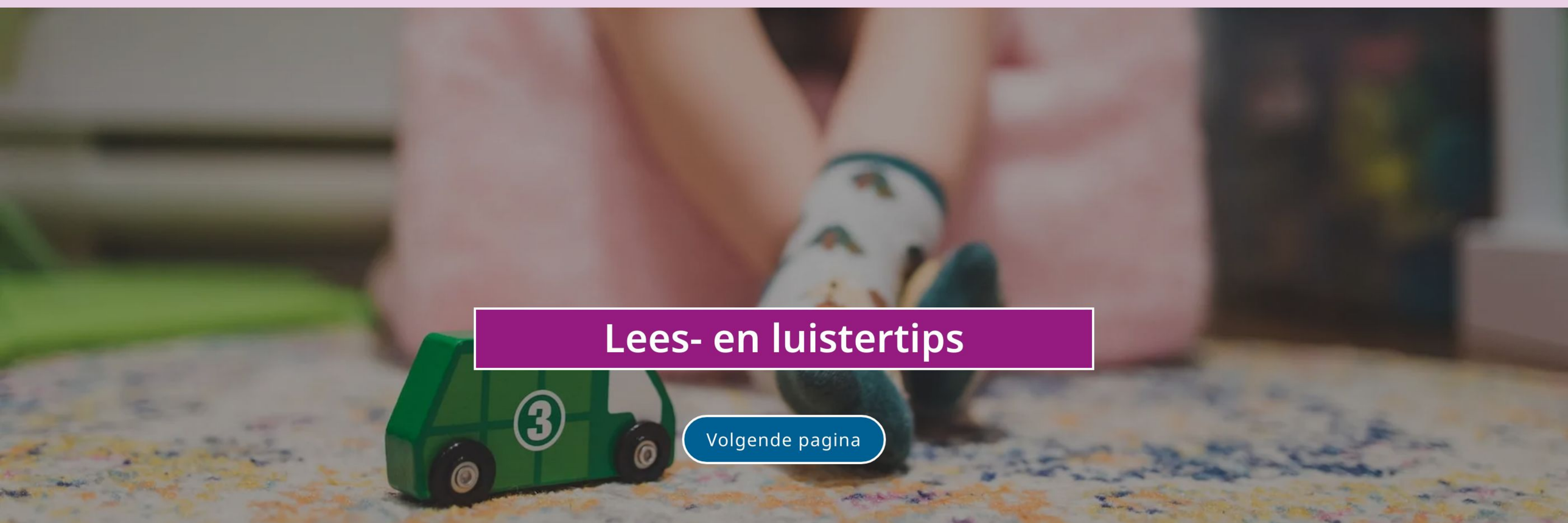

Lees- en luistertips

Volgende pagina

Leestips

Ben je op zoek naar een leerzaam, inspirerend, informatief of leuk boek over pleegzorg of gezinshuizen? We hebben weer een hoop tips voor je! Heb je een suggestie voor een boek, podcast, film of iets anders dat we niet mogen missen? Laat het weten door een mailtje te sturen naar bijons@denvp.nl!

Beer in Leeuwenpak

Auteur: Nicole Verkerk

'Beer in leeuwenpak' vertelt het verhaal van een beer die heel onzeker is over zijn uiterlijk. Jong en oud kunnen zich herkennen in de verschillende thema's die in het boek voorbij komen: jezelf zijn, (gebrek aan) zelfvertrouwen of het doorbreken van patronen. Het boek en de thema's passen helemaal in deze tijd van het streven naar een inclusieve samenleving.

Voor kinderen met een laag zelfbeeld helpt dit boek om naar zichzelf te kijken. Het laat ook de gevolgen zien van jezelf niet kunnen zijn. Ze leren begrijpen dat anderen zich ook zo kunnen voelen en dat ze niet de enigen zijn.

'Beer in leeuwenpak' bevat ook een tekenspel, dat kinderen uitdaagt om op zoek te gaan naar hun creatieve vaardigheden. Het verhaal en tekenspel zijn knap in elkaar gezet, leuk om te lezen en makkelijk te begrijpen.

Door Lily Monori van Dijken

➡ 'Beer in Leeuwenpak' kun je hier bestellen

Gehechtheidstherapie

Auteurs: Paula Sterkenburg en Veerle Andries

Het gratis te downloaden boek 'Gehechtheidstherapie' geeft praktijkvoorbeelden weer van Integratieve Therapie voor Gehechtheid en Gedrag (ITGG) bij mensen met een visuele en/of verstandelijke beperking. Gehechtheid wordt in deze behandelmethode gezien als 'de sleutel tot' en als basis voor de verdere ontwikkeling.

Een mooi boekje met veel voorbeelden van deze langdurige therapievorm. Het is vooral geschikt voor professionals en ouders van kinderen die deze therapie krijgen.

Het boek 'Gehechtheidstherapie' wordt beschikbaar gesteld door Bartiméus. Bartiméus is een organisatie waar mensen met een visuele beperking terecht kunnen voor dagelijkse ondersteuning of behandeling. Maar ook voor diagnostiek en onderwijs. Bartiméus heeft zijn eigen scholen, woonvoorzieningen en allerlei vormen van dagbesteding. Ook doen ze veel onderzoek en adviseren ze door het hele land over de nieuwste inzichten. Op hun website staat ook heel veel informatie over tal van zaken. Goed om ook daar te kijken als je info zoekt over bijvoorbeeld sociale competentietraining bij een visuele beperking.

Door Flip Woltering

➡ 'Gehechtheidstherapie' is hier te downloaden

Kind geen bezwaar

Auteur: Hanneke Gunsing

'Kind geen bezwaar' vind ik een geweldige bundel met aansprekende columns! Hanneke Gunsing (1951) put uit een rijk verleden waarin zij met en zonder haar moeder op allerlei plaatsen en in heel veel pleeggezinnen woonde. Met een scherpe blik en milde pen, weet zij haar lezers te raken en ontroeren. Hanneke schreef in de jaren '80 en '90 columns in Mobiel, de voorganger van BIJ ONS, onder het pseudoniem J.Udo. Eerlijk gezegd was haar column altijd het eerste wat ik las als Mobiel op de mat viel. Ook waren haar columns regelmatig een inspiratiebron bij pleegoudergesprekken. Ragfijn wordt aangegeven wat vertrouwen, loyaliteit of erbij willen horen doen met een pleegkind.

Persoonlijk vind ik het een aanrader voor pleegouders, pleegzorgwerkers en zeker ook oudere jeugd. Een boek dat behalve missers ook aangeeft dat je kunt leren leven met je geschiedenis.

Door Flip Woltering

➡ 'Kind geen bezwaar' kun je hier bestellen

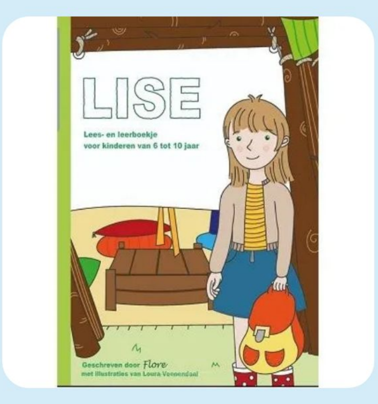

Lise

Auteur: Flore (www.floreschrijft.nl)

Lise (8 jaar) gaat graag naar school en speelt vaak lekker buiten met haar vriendinnen. Ze komt ook geregeld even bij de buren om bijvoorbeeld even wat eten te brengen als mama iets extra's gekookt heeft. Van de buurvrouw krijgt Lise vaak een snoepje en de buurman vindt het gezellig als ze even in de schuur komt kijken. Maar dat laatste is iets wat Lise steeds vervelender vindt. Eigenlijk wil ze helemaal niet meer naar de buurman toe. Maar hoe krijg je dat voor elkaar?

Het lees- en leerboekje is geschreven voor kinderen van 6 tot 10 jaar om te praten over seksueel misbruik en ongewenst gedrag. Het geeft goed de twijfels en vragen weer over wel of niet met iemand praten, over wat niet goed voelt en wie zijn schuld dat is. Een helder verhaal met duidelijke handvatten om bespreekbaar te maken met wat fijn aanraken is en wat niet. Het verhaal is duidelijk geschreven vanuit het christelijk geloof en daardoor vooral geschikt voor kinderen, ouders en leerkrachten die bekend zijn met Bijbelse verhalen.

Door Flip Woltering

➡ 'Lise' kun je hier bestellen

Hoe doen andere pleegouders dat?

Auteur: Klaartje de Vletter

In dit leuke, kleurrijke boek worden allerhande tips gegeven voor het dagelijks leven met pleegkinderen. Diverse thema's passeren de revue, zoals veiligheid, feestjes, dagelijkse uitdagingen, de omgang met familie, hechting en emoties. Verschillende pleegouders komen aan het woord en geven een inkijkje in de vaak creatieve oplossingen die zij voor een situatie hebben bedacht.

Door de vele plaatjes en kleuren ziet het boek er aantrekkelijk uit en nodigt het uit tot lezen. De hoofdstukken zijn ingedeeld op kleur, waardoor het boek goed doorzoekbaar is. Door de korte stukjes en de luchtige manier van schrijven leest het boek gemakkelijk. Bij ieder thema worden tips gegeven van boeken, websites en andere bronnen om meer informatie te vinden.

Kortom, een fijn feelgood boek om tussen het opvoeden door even lekker voor te gaan zitten.

Door Chretienne Peeters

➡ 'Hoe doen andere pleegouders dat?' kun je hier bestellen

Madelon | De zoektocht naar een gewoon leven

Auteur: Ludo Hekman

Madelon is een beschadigd en getraumatiseerd meisje die dankzij haar sterke persoonlijkheid blijft vechten voor een normaal leven. Tijdens haar tienerjaren was het straatleven haar niet vreemd. Maar met kennis van haar complexe onveilige thuissituatie, is het begrijpelijk dat ze liever buitenshuis te vinden was. Een oplettend psychosociaal begeleidster van Madelons beroepsopleiding volgt Madelon nauwlettend, bouwt een relatie op en besluit uiteindelijk haar pleeggezin te worden. Dankzij deze indrukwekkende inzet – tot het uiterste getest – lukt het Madelon om stukje bij beetje te stoppen met overleven en voorzichtig opnieuw iemand te leren vertrouwen.

De schrijver heeft merkbaar veel onderzoek gedaan naar het waargebeurde verhaal van Madelon. Helaas is Madelon voor de start van het schrijfproces onverwachts overleden door een ongeval, waardoor haar verhaal door anderen is verteld. Het nadeel van non-fictie is dat het een ingewikkelde grote hoeveelheid aan personages geeft. Ook kan de verhaallijn wat langdradig overkomen, doordat er voor het behoud van de volledigheid niet zomaar kan worden geschrapt. Het verhaal is ingrijpend om te lezen, vooral de impact van trauma is voelbaar weergegeven.

Door Gerdien Rietveld

➡ 'Madelon | De zoektocht naar een gewoon leven' kun je hier bestellen

Hoe overleven we?

Auteur: Francine Oomen

In 'Hoe overleven we?' neemt Francine Oomen de lezer mee in haar zoektocht naar de oorzaken en gevolgen van seksueel misbruik in haar eigen leven. Ze ontdekt dat er patronen zijn die van generatie op generatie meegaan, maar ook hoe de keten kan worden doorbroken. Francine krijgt in haar eigen binnenwereld hulp van drs. E.F.M. Mol, psycholoog van de koude grond, gespecialiseerd in intergenerationeel trauma. Door het graven, spitten, onderzoeken en verklaren van drs. E.F.M. Mol en zijn collega Kloek leer je als lezer op een luchtige manier veel over dit vaak beladen onderwerp.

Een prachtige graphic novel die ik onmisbaar vind om intergenerationeel trauma begrijpelijk bespreekbaar te maken of duidelijk uit te leggen. De hoeveelheid aan beeldmateriaal maakt niet elke pagina in één oogopslag overzichtelijk, maar dat zou je ook de charme van design kunnen noemen. Het is een aangrijpend boek dat bij mij een diep respect heeft aangeboord voor Francine. Haar zoektocht is zeer leerzaam en bevat een herstellend vermogen voor anderen!

Door Gerdien Rietveld

➡ 'Hoe overleven we?' kun je hier bestellen

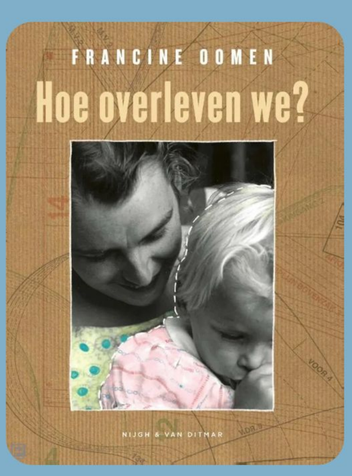

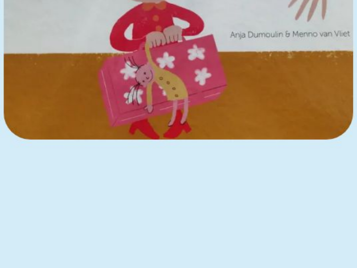

Ukkepuk gaat ergens anders wonen

Auteur: Anja Dumoulin en Menno van Vliet

Een mooi vormgegeven prentenboek dat de thuissituatie beschrijft van Ukkepuk: weinig aandacht, iedereen is druk en er zijn veel ruzies. Ukkepuk voelt zich alleen. Soms heeft ze dorst en honger.

Op een dag gaat ze bij een andere papa en mama wonen, waar het allemaal anders gaat en best leuk is.

Een mooi boek om samen te bekijken of voor te lezen. Jammer dat het bezoek van papa en mama wel gemeld is, maar dat de broers en zussen buiten beeld lijken te zijn. Gelukkig staat op de tekening wel een foto van hen afgebeeld dus kun je het verhaal met deze belangrijke personen ook aanpassen. Dit kijk- en leerboek is uitgegeven door DwaalKracht en biedt kansen om samen met jonge kinderen te praten over het verleden.

Door Flip Woltering

➡ 'Ukkepuk gaat ergens anders wonen' kun je hier bestellen

Word lid van de NVP!

Volgende pagina

Word lid van de NVP!

Wij vroegen pleegouders en pleegkinderen wat het voor hen betekent om andere pleeggezinnen te ontmoeten. Ook al wil je het graag, je komt er niet altijd aan toe.

Bij de NVP ondersteunen we ontmoetingen tussen pleeggezinnen op allerlei manieren. Wij zijn er voor pleegouders, pleegkinderen en eigen kinderen in pleeggezinnen. Wij zijn een plaats voor pleeggezinnen, waar je gehoord en gezien wordt, waar je waardering en steun vindt en waar je je stem kan laten horen om samen de pleegzorg te verbeteren. Met jouw steun kunnen we dit blijven doen. Word ook lid van de NVP!

Word lid!

Waaraan lever je een bijdrage?

- Aan het ontwikkelen en het ondersteunen van pleegoudernetwerken, zodat ieder pleeggezin toegang heeft tot zo'n netwerk.
- Aan de helpdesk, die vragen van pleegouders beantwoordt en advies geeft.
- Aan het behartigen van de belangen van pleegouders, zowel landelijk als lokaal.

Het lidmaatschap van de NVP kost 20 euro per jaar. Als je nu lid wordt, ontvang je het gesprekssspel voor pleeggezinnen Dromen, denken, doen.

"De helpdesk van de NVP neemt de tijd voor je en gaf mij tips hoe ik met de situatie om moest gaan. Ik voelde mij gehoord en begrepen. Heel fijn dat pleeggezinnen op deze manier ondersteund worden, daarom heb ik besloten om lid te worden."

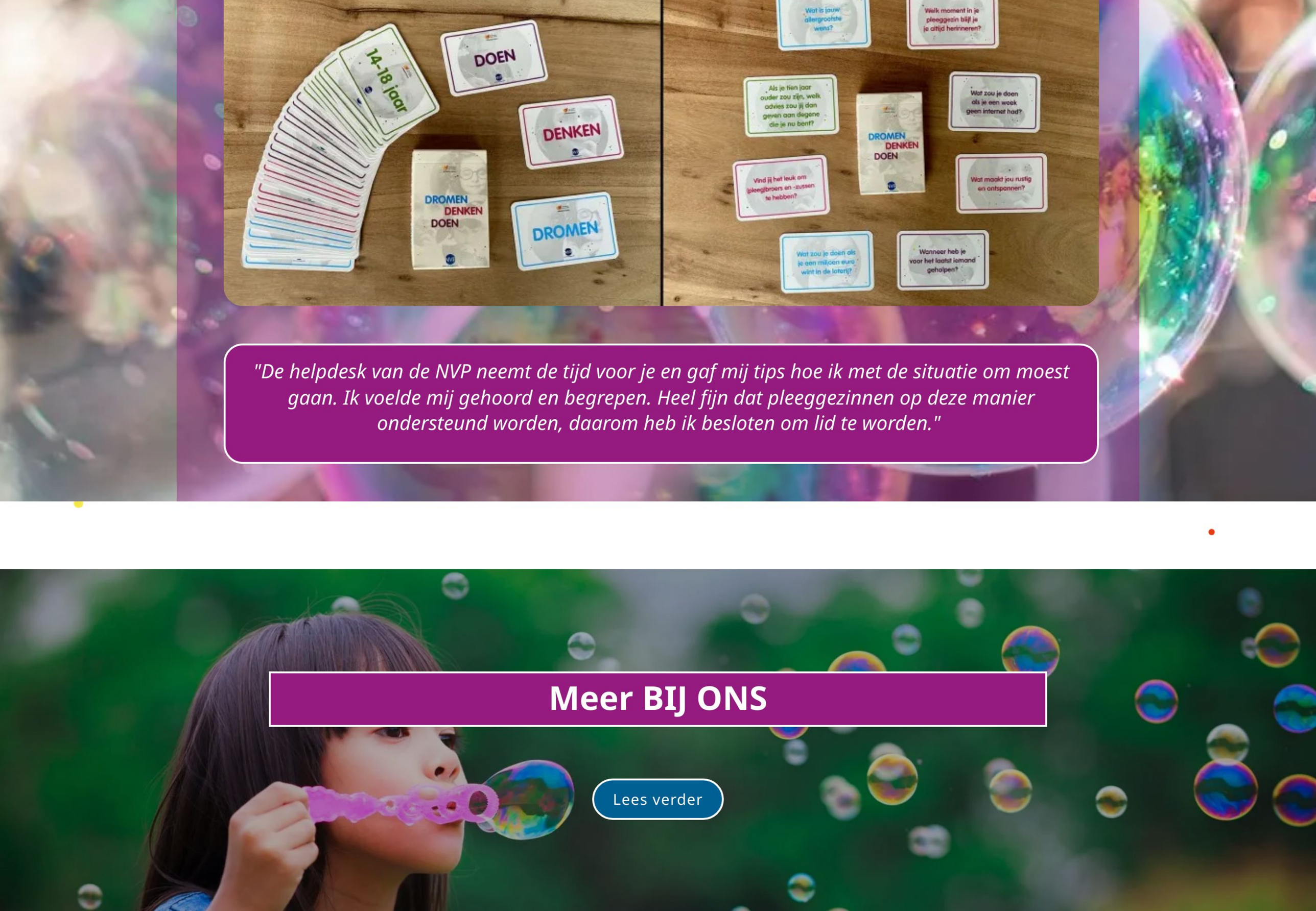

Meer BIJ ONS

Lees verder

BIJ ONS
thuis in een gezin

Meer BIJ ONS

De volgende BIJ ONS verschijnt begin volgend jaar. Wil je als eerste op de hoogte zijn als het nieuwe magazine verschijnt? Abonneer je gratis en je ontvangt het volgende magazine in je mail!

Abonneren

BIJ ONS februari 2022

De rode draad in het nieuwe magazine is het vertellen van je verhaal. Zo heeft Tweede Kamerlid Lisa Westerveld verhalen van pleeg- en gezinshuisouders nodig om in het politieke speelveld ‘te vechten tegen de bierkaai’, vertelt ze in een interview. Pleegkind Lily Monori van Dijken beschreef haar levensverhaal in een boek. Redactielid Daisy roept op om inspraak van kinderen en jongeren mogelijk te maken bij juridische beslissingen. In Mijn Levensboek, dat in 2022 vijfentwintig jaar bestaat, staat het ‘verhaal van je leven’ centraal. Lindy ging op bezoek bij De Huiskamer voor Pleegouders in Tilburg. Daar ontmoeten pleegouders elkaar om verhalen te delen en elkaar te ondersteunen, zodat ze het pleegouderschap volhouden.

➡ **Lees verder**

BIJ ONS september 2021

In deze editie van BIJ ONS lees je over de mythes die er zijn rond gehechtheid. Emeritus-hoogleraar Femmie Juffer legt uit hoe hechting en onveilige hechting werkt. Shannon en Manuela van JongWijs vertellen waarom het belangrijk is dat de stem van jongeren in de pleegzorg gehoord wordt. We gingen ook op bezoek in een Worteltuin, een ontmoetingsplek voor kinderen en hun ouder(s). En met Iva Bicanic gingen we in gesprek over hoe je als pleegouder het beste kunt handelen na seksueel misbruik.

➡ **Lees verder**

BIJ ONS april 2021

In dit nummer lees je over de gevolgen van corona op pleeggezinnen, zochten we uit hoe het zit met de nazorg aan pleeggezinnen na een afgebroken plaatsing en vertelt promovenda Kartica van der Zon over pleegrechten voor kinderen, die nog steeds niet vanzelfsprekend zijn.

➡ **Lees verder**

Neem contact op

Voornaam

Achternaam

Emailadres

voorbeeld@mailadres.nl

Heb je vragen over het magazine of wil je meedoen met de redactie? Vul hieronder je vraag of opmerking in of geef aan ons door hoe jij wilt bijdragen!

Jouw vraag, opmerking of suggestie.

Ik ga akkoord met de verwerking van de ingevulde gegevens volgens de privacy policy van de NVP, te vinden op denvp.nl/privacy.

☐ Akkoord

Verstuur

Paula Sterkenburg, Beanka Meddeler-Polman en Jos Schrijver

Gehechtheid in de praktijk

Sonia (7 jaar) is blind. Ze is van een bankje gevallen. Ze lijkt helemaal geen pijn te hebben, hoewel het echt pijn had moeten doen. De leerkracht heeft hierdoor niet in de gaten dat zij gevallen is en mogelijk pijn heeft. Sonia staat langzaam op en gaat verder spelen. Ze laat geen signaal van gehechtheidsgedrag zien. Ze had kunnen huilen of roepen. (Pagina 73)

Gehechtheid in de praktijk is bedoeld om ouders en werkers in de gehandicaptenzorg te ondersteunen bij de gehechtheidsontwikkeling van kinderen en volwassenen met een visuele en/of verstandelijke beperking. De hoofdstukken bevatten blokjes ‘Belangrijk om te weten’, met uitleg over bijvoorbeeld het belang van troost zoeken bij stress en pijn. Vervolgens een praktisch voorbeeld, zoals dat van Sonia. Kennis- en inzichtvragen en observatie- en reflectieopdrachten zetten de lezer verder actief aan het werk.

Het werkboek is ook uitstekend geschikt voor een bredere doelgroep. Sonia had net zo goed een kind zónder visuele problemen kunnen zijn, zoals een kind met gehechtheidsproblemen of een pleegkind. Pleegzorgwerkers en pleegouders kunnen het boek gebruiken bij de begeleiding en opvoeding van pleegkinderen met (gehechtheids)problemen. En ze kunnen hun eigen gedrag doorlichten aan de hand van thema’s in het boek, zoals empathie - invoelingsvermogen - of de eigen gehechtheid.

Alle lof voor de praktische beschrijvingen en uitleg, inclusief de theoretische achtergronden. Het boek staat vol relevante voorbeelden en uitdagende vragen en antwoorden.

Via de website van Bartiméus kan een PDF van het werkboek gratis gedownload worden.

Gehechtheid in de praktijk

Door Femmie Juffer, redactielid van BIJ ONS en emeritus hoogleraar adoptie en pleegzorg

Iva Bicanic en Richard Korver

Dicht bij huis. Hoe steun je een kind na seksueel misbruik?

Beide auteurs werken met slachtoffers van seksueel misbruik en hun ouders. Richard Korver is jurist en staat hen bij tijdens het proces van aangifte en rechtszaak. Iva Bicanic ondersteunt kinderen en ouders in het omgaan met de psychische gevolgen ervan. Het boek is tot stand gekomen door gesprekken en interviews met hen beiden en samengesteld door Marlies Kieft, journalist en schrijver. De praktische en laagdrempelige beschrijvingen van de gevolgen, de juridische procedures en de mogelijkheden met therapie maken dat het boek, ondanks het moeilijke onderwerp, gemakkelijk leest. De praktijkverhalen van zowel Korver als Bicanic dragen daar zeker toe bij.

Er worden in het boek wat stereotyperingen over misbruik weggepoetst, zoals dat iedere pleger pedofiel is en dat de meeste daders vreemden zijn. Het hele spectrum van gevolgen van misbruik komt aan bod in het boek. Moet je wel of geen aangifte doen? Wat kan je doen of beter laten in de begeleiding van het kind? Wat doe je met schuldgevoel en schaamte, met woede, met angst? Wie licht je in en wie niet?

De belangrijkste boodschap in het boek: als (pleeg)ouders heb je in het herstel een belangrijke rol en het is nooit te laat om een kind te ondersteunen bij het verwerken van misbruikervaringen. Dit boek is echt een aanrader voor iedere pleegouder en gezinshuisouder en hun begeleiders.

Dicht bij huis

Door Maud Verhoofstad, redactielid van BIJ ONS, pleegouder, vertrouwenspersoon en mantelzorgmakelaar

Dr. Juliette Liber

Kobus, de dwarse krab

Kobus, de dwarse krab is een interactief voorleesboek dat kinderen tips biedt om minder snel boos te worden of boosheid op een handige manier op te lossen. Te snelle of te heftige boosheid wordt op een eenvoudige, speelse en (therapeutisch) verantwoorde manier bespreekbaar gemaakt. De duidelijke zwart-wittekeningen met rode accenten beelden dierfiguren met herkenbare menselijke karaktertrekken uit. Voor de doorsnee-opvoeder is dit boek mogelijk soms wat té therapeutisch van aard. Maar als die stukjes overgeslagen worden, krijgt Kobus de krab bewustwording van boosheid alsnog voor elkaar.

Met een toegangscode in het boek en de website kobus.swpbook.com zijn gratis materialen voor interactieve elementen te downloaden. Geschikt als voorleesboek voor kinderen in de leeftijd van 5 tot 8 jaar.

Kobus, de dwarse krab

Door Gerdien Rietveld, redactielid BIJ ONS, gezinshuisouder en tekstschrijver

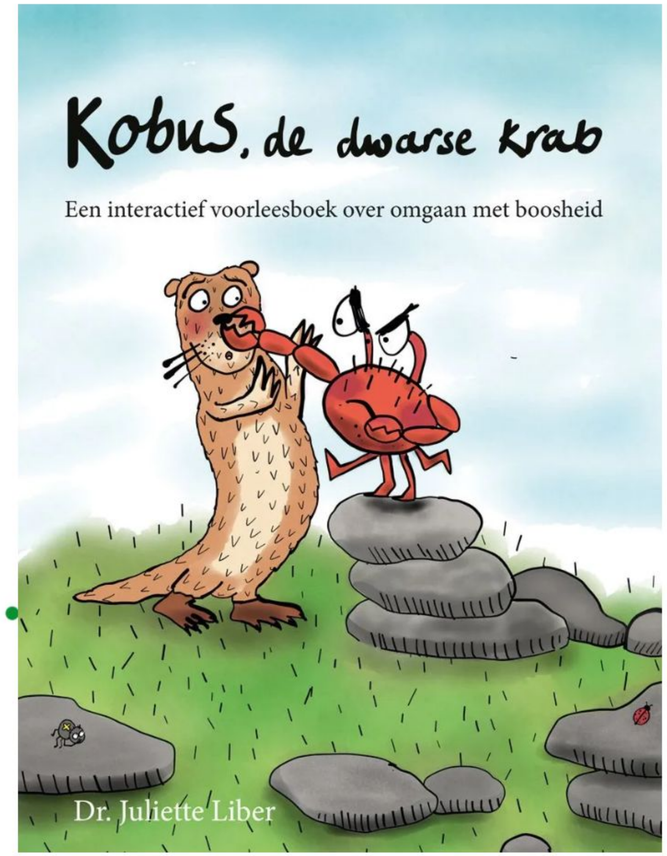

Yvonne Aartsen, Gé Haans, Marieke Klein Entink

Opgroeien in twee families

Als kinderen langdurig opgroeien in een pleeggezin, is het belangrijk dat ouders en pleegouders samenwerken. Eén ding staat vast: ieder kind wordt geboren uit twee ouders, dat kun je niet wegpoetsen. Leven met die werkelijkheid kan heel moeilijk zijn als een kind zijn oorsprong niet kent. Dit boek gaat over hoe je binnen pleegzorg ouders en kind de ruimte en mogelijkheden geeft om elkaar te leren kennen. Maar ook hoe je als ouders en pleegouders samen voor het belang van het kind kunt staan. Lange tijd was pleegzorg, zeker langdurige pleegzorg, vooral het overnemen van ouderschap in plaats van opvoederschap. Die twee kunnen naast elkaar bestaan en tot heil van pleegkinderen en hun ontwikkeling leiden.

Een boek vol praktische tips, maar ook met aandacht voor problemen van en rolverwarring bij ouders, pleegouders en begeleiders. Het is een aanrader voor pleegouders en pleegzorgwerkers, maar ook voor medewerkers van gemeenten die de zorg moeten faciliteren en fiatteren. Met dit boek krijgen zij een goed beeld van de complexiteit van pleegzorg.

Opgroeien in twee families

Door Flip Woltering, redactielid BIJ ONS, gepensioneerd pleegzorgwerker en (pleeg)grootvader

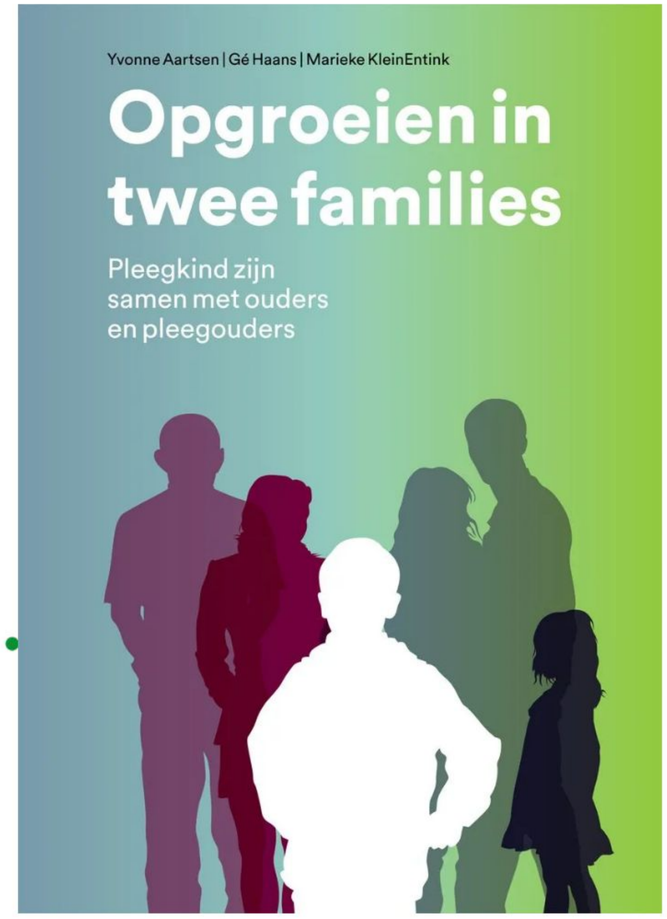

Annemieke Terpstra en Véronique Renting

Ik haat je, blijf bij mij

Dit boek staat vol met ervaringsverhalen over hechtingsproblematiek. De titel verwoordt het ingewikkelde gevoel dat kinderen hebben die onder moeilijke omstandigheden zijn opgegroeid. De schrijfsters zijn beiden ervaringsdeskundigen in het omgaan met hechtingsproblematiek. Ze zorgen namelijk al jaren voor adoptie- en pleegkinderen met deze problemen. Ze wilden een brug slaan tussen de kennis van professionals en ervaringen uit de praktijk. Dat is meer dan gelukt.

De verhalen liegen er niet om. Het zijn vaak heftige situaties van opvoeders die zijn afgewezen en worden verafschuwd, maar die voor de kinderen door het vuur blijven gaan, omdat die het vechten zo waard zijn. De veertienjarige Valentino vertelt over haar eigen hechtingsproblemen en wat die met haar doen. De verhalen worden afgewisseld met theorie, bijvoorbeeld over veelvoorkomende gedragingen als stelen en liegen en hoe hiermee om te gaan. Het boek is helpend voor beginnende professionals of opvoeders, maar ook voor mensen met vergelijkbare ervaringen die herkenning of bevestiging zoeken. Het hoort in de kast te staan bij iedereen die te maken heeft met deze problematiek of er meer over wil weten. Ook is het goed in te zetten als psycho-educatie voor aspirant-pleegouders, omdat verhalen uit de praktijk zo anders zijn dan de theorie.

Ik haat je, blijf bij mij

Door Karin Zanin, redactielid BIJ ONS en gezinshuisouder met specialisatie in de hulpverlening rondom trauma en hechtingsproblematiek

Yael Meijer

Kiekeboem!

Kiekeboem! vertelt wat de gevolgen zijn van verwaarlozing en geweld bij baby's, peuters en kleuters. Het boek komt voort uit het project Onzichtbare kinderen van Fier. Het beschrijft wat het voor jonge kinderen betekent om op te groeien in onveilige situaties en hoe je als professional zo vroeg mogelijk kunt signaleren en ondersteuning kunt bieden.

Veel ouders die in onveilige situaties opgroeiden en veel stress kenden in hun jeugd hebben zelf grote moeite om hun kinderen veiligheid te bieden. Wat triggert hen waardoor het misgaat? Het boek is interessant en geschikt voor professionals die met kwetsbare gezinnen werken. Kinderen die in deze gezinnen opgroeien, vallen soms op door heftig gedrag of zijn juist heel volgzaam en lief. Het boek geeft ook veel handvatten aan (toekomstige) pleegzorgwerkers.

Kiekeboem!

Door Flip Woltering, redactielid BIJ ONS, gepensioneerd pleegzorgwerker en (pleeg)grootvader

Annemiek Harder, Erik Knorth en Chris Kuiper (red.)

Uithuisgeplaatste jeugdigen

Dit is een interessant boek over uithuisplaatsingen van jeugdigen en wat er nodig is om die succesvol te laten verlopen. Het geeft een overzicht van ‘wat werkt’ in de hulpverlening en het onderwijs. Er komen veel onderwerpen aan bod, zoals plaatsing in internaten, gezinshuizen, gezinsleefgroepen en pleeggezinnen. Ook is er aandacht voor samenwerking met alle partijen.

Het boek is een aanrader voor beroepskrachten uit de jeugdzorg, docenten, studenten en beleidsmedewerkers. Het beschrijft helder wat nodig is voor goede hulp, maar ook wat aanpassing behoeft en waar knelpunten zitten.

Uithuisgeplaatste jeugdigen

Door Flip Woltering, redactielid BIJ ONS, gepensioneerd pleegzorgwerker en (pleeg)grootvader

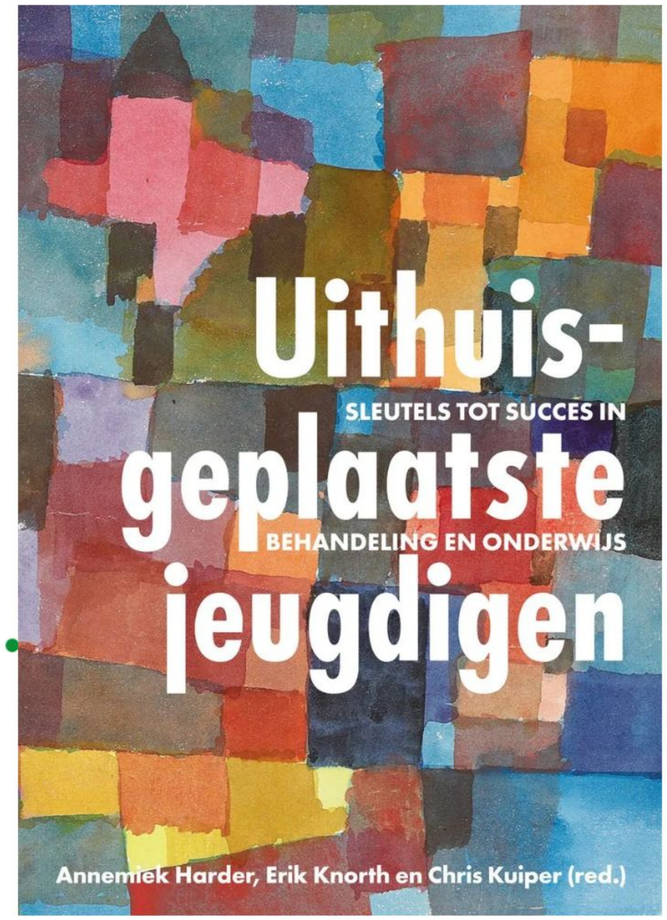

Manell Hoenselaars

Dagboek van een pleegkind

Dit mooi uitgevoerde dagboekje is volgens de maker bedoeld voor pleegkinderen van negen tot dertien jaar, maar ik vind het ook geschikt voor jongeren tot een jaar of zestien. Het kan kinderen helpen om grip te krijgen op wat er allemaal gebeurt als ze in een pleeggezin gaan wonen. Per dag is er een vraag waarop ze antwoord kunnen geven. Die vragen gaan bijvoorbeeld over school of over hun pleeggezin. Wat vinden ze gemakkelijk en wat gaat moeilijk?

Het boekje kan ook helpen om emoties beter te begrijpen en verwerken en het contact met het pleeggezin te optimaliseren. Wie meer wil weten over dit boekje, kan via e-mail contact opnemen met de maker Manell Hoenselaars.

Mail Manell Hoenselaars

Door Flip Woltering, redactielid BIJ ONS, gepensioneerd pleegzorgwerker en (pleeg)grootvader